

שבועון ידיעות אחרונות

איור לפתיחת
ספר ויקרא, מתוך
"תנ"ך ליסבון",
1482.
דב גנחובסקי על
גילגולי התנ"ך
הזה, שיצא
בימים אלה
במהדורה
מצולמת אמנותית

אימברמן, "לא שם
זין", עוזב להוליווד
• ירמי עמיד

בני קצובר
אחרי התאונה
• ענת טל שיד

50 שנה להסכם
מיוכן • בן עמי
פיינגולד

הנס שטרן,
התכשיטן של
העולם • שושנה חן

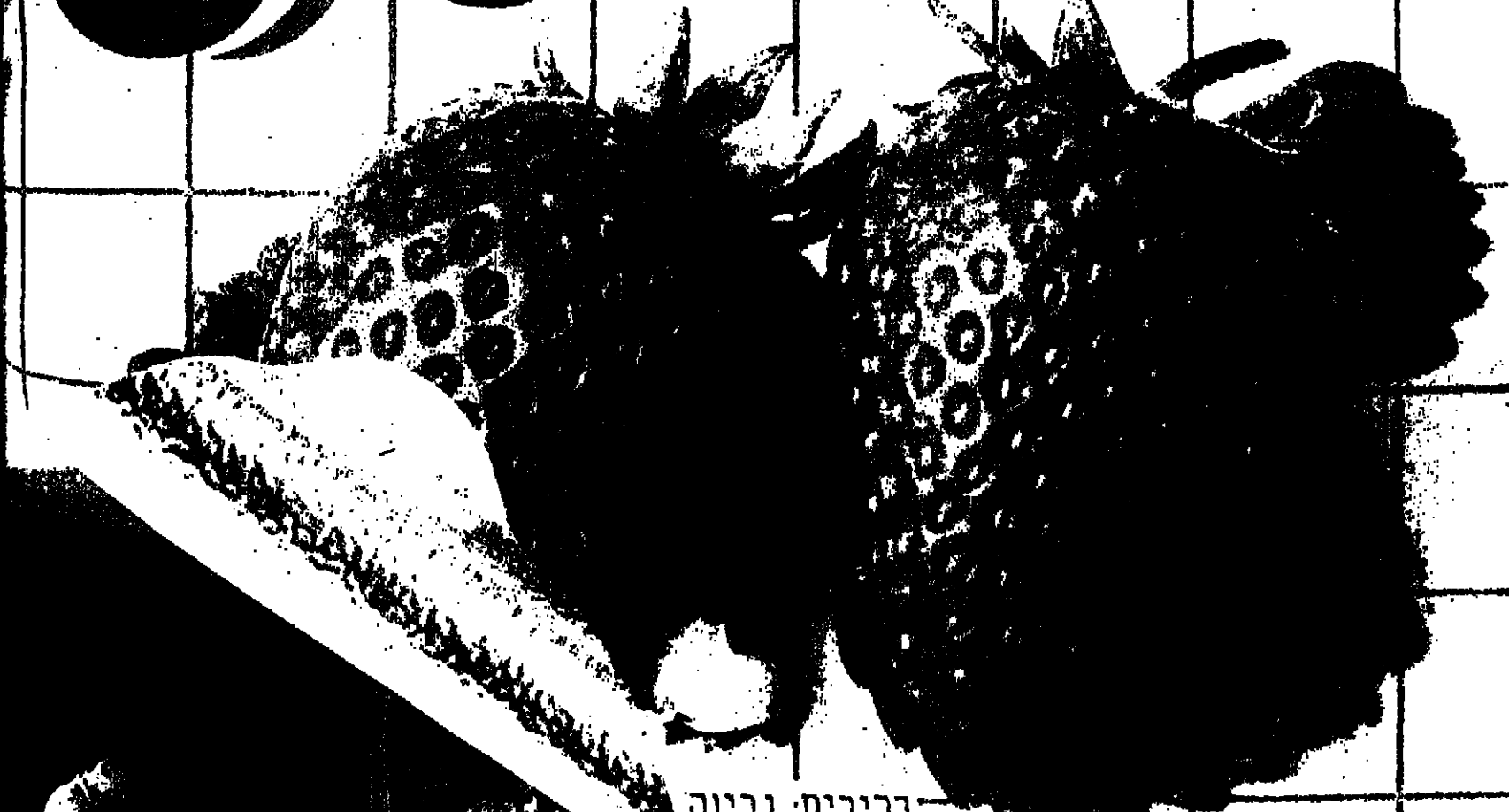

אשדוד לאשל סמל מיתון עיר הנמל. פיטורים ב"סנפרוסט"
חגיגה מאוסי ב"אקוריל" ס. עתה אומלל חסיר עובדי מכולות בומל תצלום: מל דגון

מכירת אשכולות פירות וירקות

לבינא

גבינה לבנה
חצי שמנה עם פירות
5% שומן

רכיבים: גבינה
יוגורט, פירות (תות/שדה), סוכר, שמנת, חמץ
כשר בהשגחת הרבנות
מיוצר ע"י מחלקת

מיוצר ע"י מחלקת

מכירת אשכולות

הצטרפי לחוג הנוצץ של סימנס.

מדיח הכלים היחידי בעולם הפועל בשיטת ה"אל-סדק".

חידוש עולמי
המדיח הגדול הראשון
ברוחב 45 ס"מ בלבד
המשתלב בכל יחידה
במטבח

כלים מלכותיים מאבדו מנישנותם וחולסו
החיות שביניהם...
המדיח החדש של סימנס...
הוא המהפכה במטבח...
הוא המהפכה במטבח...
הוא המהפכה במטבח...

סימנס
המדיח החדש של סימנס

SIEMENS למי שיכול להרשות לעצמו את הטוב ביותר

מה הט? יק

חינם
לכל הרוכש

- 1. מחשב IBM PC XT/AT עם שני דיסקים 5.25"
- 2. מעבד המילים (מכונה העליונה) - IBM PC XT/AT

- 3. מחשב IBM PC XT/AT עם שני דיסקים 5.25"
- 4. מחשב IBM PC XT/AT עם שני דיסקים 5.25"

המחשב החדש של סימנס...
הוא המהפכה במטבח...
הוא המהפכה במטבח...

MCN מחשבים (מחשבים)
חברה מקצועית ביד סחר

המחשב החדש של סימנס...
הוא המהפכה במטבח...
הוא המהפכה במטבח...

המחשב החדש של סימנס

ל יום שבתון דיוקן אחרות

8 7 6 5 4 3 2 1

מחפש	מחפש	מחפש	מחפש
פתרון	פתרון	פתרון	פתרון
עוד לפני	בניירות	להכנסה	לטווח
הפדיון	עון	שוטפת	ארון

הבינלאומי מציע לך השקעה
 ריבית עד ליום הפדיון במבצע
 "אוצר משופר" והלוואה בריבית
 מופחתת לאפיקי השקעה
 אחרים.

הבינלאומי מציע לך השקעה
 שוטפת צמודה לחזר או למדד,
 לפי בחירתך, או הכנסה שוטפת
 בקרן נאמנות "מעיי".

הבינלאומי מציע לך השקעה
 בקופות הגמל הריווחיות של
 הבנק.

מחפש	מחפש	מחפש	מחפש
פתרון	פתרון	פתרון	פתרון
לפיחות	לאינפלציה	לפיחות	לאינפלציה
ולפיחות	ולפיחות	ולפיחות	ולפיחות

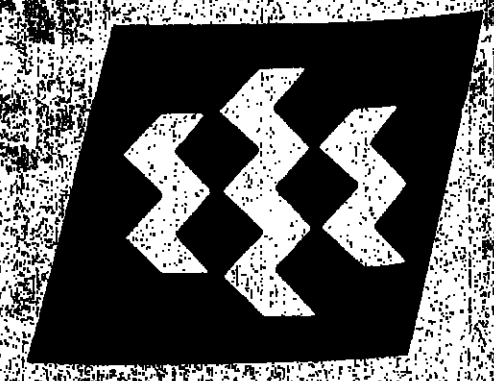
הבינלאומי מציע לך תוכנית חסכון
 "ברירה" עזר דולר מדד, במבצע
 "אוצר משופר" הנותן לך ריבית
 שנתית צמודה עד 3.25%
 במסלול צמוד מדד 1.625%
 ריבית לשנה מעל לריבית הנקבעת
 ע"י האוצר במסלול צמוד דולר.

הבינלאומי מציע לך תוכנית
 חסכון צמודות לחזר בריבית
 שנתית העולה ב-1.625% על
 הריבית הנקבעת ע"י האוצר.

הבינלאומי מציע לך תשואה
 גבוהה במיוחד בתכנית חסכון
 צמודות מדד, לתקופה של שנתיים
 או שלוש שנים.

בבינלאומי יש פתרונות לבנקאיות כבר מהיום!

אתה יכול להרוויח
 מפדיון המניות הבנקאיות
 - עם "סל" האפשרויות
 של הבינלאומי.

הבנק הבינלאומי הראשון יוצא מהכלל.

פרטים נוספים והצעות נוספות בסניפי הבנק הבינלאומי הראשון, בסניפי בנק פועלי אגודת ישראל
 ובמוקד מידע סלפוני: 03-636551, 03-636281 בימים א'-ה' בשעות 08:00-18:00.

מסד בנק (תעבדות)

מסד בנק (תעבדות)

22

פאני לויבויץ

החיים לא פינוקו אותה בתפקידים רבים. מי שראה אותה בתפקיד הסבתא המטורפת ב'בית ברנדה אלבה' בקאמרי, תפס מה פיספסו עמואל ברקדמא

24

תנ"ך ליסבון

בעזרת מהדורה מצולמת, יוכל כל אחד לרכוש עותק של ספר נדיר זה, שיצא לאור לראשונה לפני 500 שנה • דב גיחובסקי

26

הסכם מיזבן

היום לפני 50 שנה חתמו ראש ממשלת בריטניה צ'מברלין והיטלר על הסכם מיזבן. היטלר הונה את כולם. צ'מברלין חשב שהביא שלום לעולם • בן עמי פיינגולד

31

איחוד משפחות

זיווה אדם קיבלה אישור כניסה לעיר נדחת בקווקז, כדי להשתתף בחגיגות נישואין משפחתיות. יהודים באירשם • נח קליגו

34

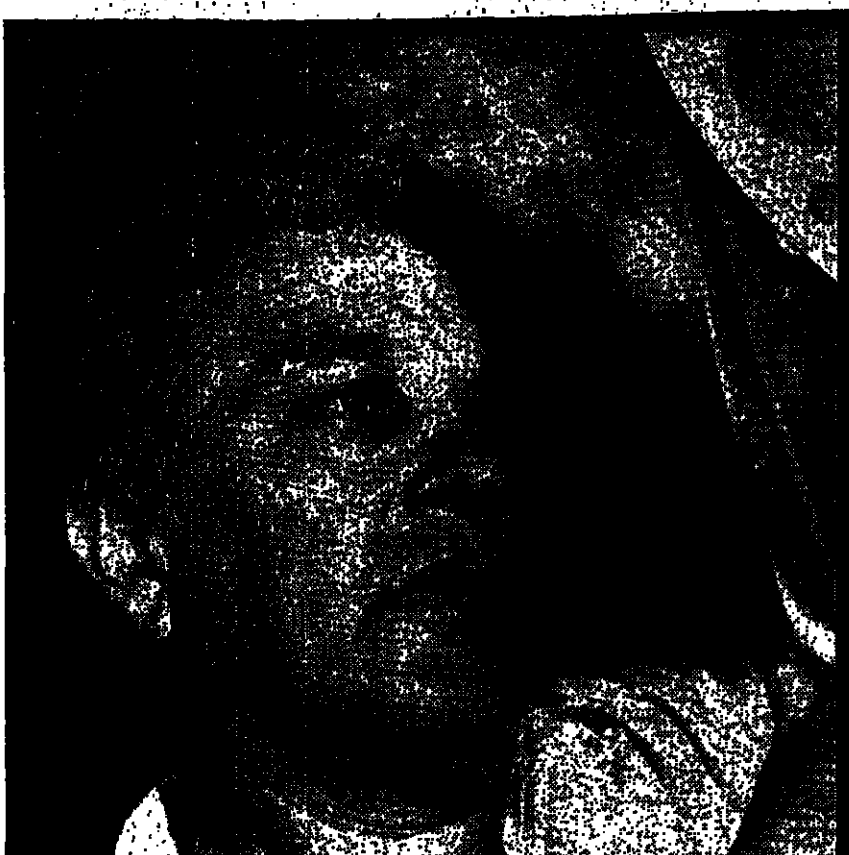
בחזרה לצפת

שוב אפשר לעשות נופש בצפת. לפני הסיכומים הרשמיים, יש עליה של כ-80 אחוז. בתמונת המלוות • שלמה פפירבלט

36

ה. שטרן

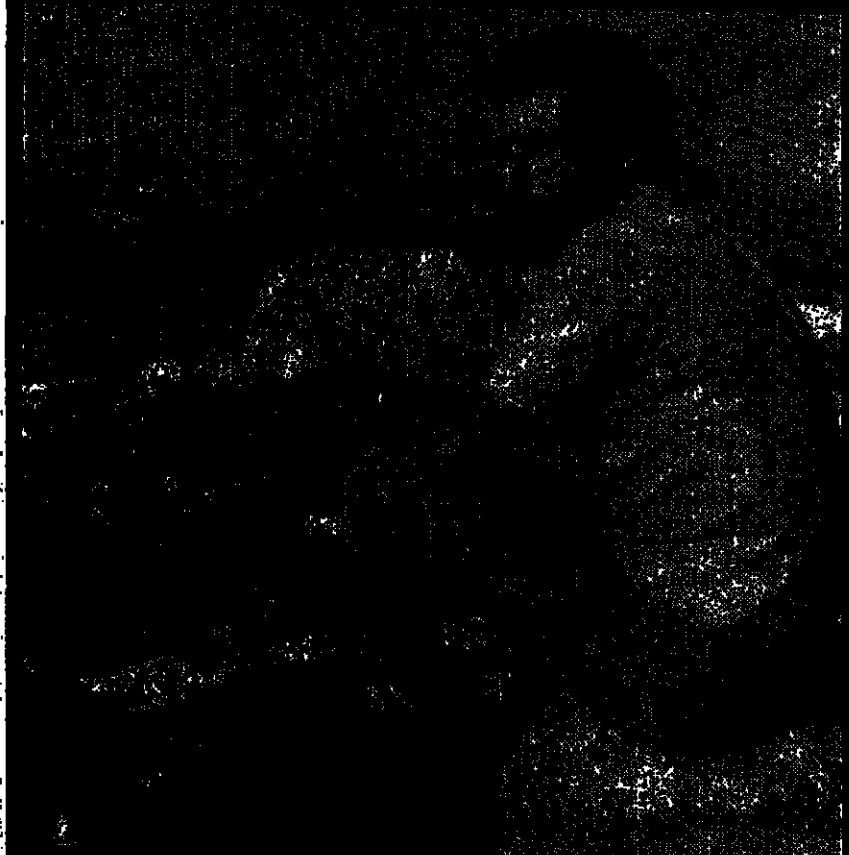
חוס שטרן, מלך אבני החן, בביקור בישראל. באוסף הפרטי יש לו אבנים שמעולם לא שמעת עליהם • שושנה חן

שמואל אימברמן. תצלום: אסנת קרסנוסקי. מדובר באחד מבמאי הקולנוע הנודעים והוותיקים בארץ. מעולם לא היה מהוסר עבודה

פאני לויבויץ. תצלום: מיכל היימן. היתה עשויה מהחומר הקשה. יקוב הפרינציפ את ההר. תראו בצילומים

בני קצובי. תצלום: שלום ברטל. יודע שהיתה תאונה קשה, אולם על נסיבותיה אין מדברים עימו

8

אשדוד עכשיו

עד יום שלישי השבוע, צריכים להגיע להסכם בקשר למפורטי טפודסט. קשיים באקדילן. וזכות כמו לפני פיצוץ • יוחם ראובני

10

נשבר לו

הוטט "לא שם זין" לא זכה באוסקר הישראלי. הבימאי שמואל אימברמן הולך להוליווד • יומי עמיר

14

מה מצבנו?

טא המציעה, בחמישה בספטמבר, בני קצובי מאושפז באותה מחלקה. מודעי, אבו חצירא, וזכים אחרים מתקשים לשאול לשלומם • ענת טל-שיור

16

שרון באושוויץ

הנכד אריאל שרון מול העדויות האילמות של השואה. ביקור נמלכת, חוויה פרטית • אורי דן

19

שיא ביזנס

זוג צעיר, יהודי, אמריקני, עשיר, שחזרו להביא לישראל את עולם האינטרנט הבינלאומי. ציונות ויסקים • גלדי גיר-מוזס

כשאני חושב על כלכלה אני חושב עליך.

האשרון הדד לפד'צת דוד

לפני ארבע שנים תבטחנו לך שטרון האינפלציה יסתיים. תבטחנו וקיימנו.

חובלנו את המשק ליציבות. נוביל אותו גם לצמחה.

המערך יחתם על אמנה כלכלית בין כל גורמי המשק - הממשלה, החסותדות והמעסיקים. האמנה תבטיח את יציבות המשק, את השקט הנפשי שלך ותביא לצמיחה.

ב-1 בנובמבר נוכל לסרוץ יחד לדרך כלכלית חדשה, שתחזיר לך את הגאוונה בישראל שלך.

הכלכלה נועדה לשרת את האדם. לא להיפך.

כשאני חושב על כלכלה אני חושב על המצב הכלכלי שלך. כלכלה, בעיני, היא גם מקום העבודה שלך וגובת השכר שלך. כלכלה היא ההישגים וחתנאים שאליהם הגעת בשנים של מאמץ ועבודה.

כדי שחתישאים האלה ישמרו יש צורך בכלכלה יציבה. כדי לשפר את התנאים ולהבטיח את עתידך הכלכלי ואת עתיד המדינה, צריך לפרוץ קדימה לצמיחה.

הצעקה של אימברמן

ירמי נמיר

על העיכוב. אימברמן לא מסוגל להשלים עם עובדות אלה. זה קרע לו את הלב.

הוא לא עומד בשום יום לשלושה פרסי אוסקר ישראלים ולכזה מסע של יחסי ציבור. מה קרה לכמה לקוח כמה ילדים עם רעיון באמת יוצא מן הכלל, אבל אנשים ותלבוש על רעיון וחשבו שזו עשיית סרט. זה לא מספיק. אחרי יורע כמה מגירות שלי מלאות עם רעיונות למסרטים סרט זה צילום ויזומי ומשחק ותלבושות ותאורה ועריכה והפקה. אין בסרט הזה את הדברים האלה.

יש לי ביקורת גם על "חלל-אביב ברלין", שובל לי הדין. אבל נשבר לי הדין בצורה כזאת, שאני לא יכול יותר. אני לא יורע לעשות שום דבר חוץ מקולנוע. אני חי קולנוע 24 שעות ביממה, 365 ימים בשנה, ולא לצורך המליצה אני אומר את זה. כל השנים גלחתי לעשות סרטים בעברית, בארץ ישראל, על נושאים מקומיים. אני נאיבי. אהבתי את העניין הזה.

הקולנוע שלי הוא קולנוע של שירי להקות צבאיות, סדרות טלוויזיה - "חרוה ושלומיק" ו"פרקי אליה" סרטים - "שתי רשיקות לב", "חמש חמש", "בוא נפוצץ מיליון", "חלל-אביב לוסאנגלס", "לא שם וין". פרסומות, סרטים וקומנטאריים. עכשיו אני עושה את הסרט החדש של יתרום נאון "מטלור לירושלים".

בשלוש השנים האחרונות אני מרגיש שתעשיית הקולנוע בארץ הפסיקה להיות תעשיית של קולנוע והתחילה להיות תעשיית של יחסי ציבור. בניס קליקות, משקרים במצב נחושה. ואני מריר על שני דברים אחרונים, קונקרטיים. הדרך לקולנוע הישראלי, שנערך בטלוויזיה, שיצאתי ממנו פצוע, מגוע ובעלב, וחלוקה 'מגורית חכמי', "האוסקר הישראלי", שם אחרי מה שקרה, רציניתי שאני לא יכול יותר.

ל"הדרן קולנוע" הומינו אותי עשר פעמים. צילצלו ואמרו אימברמן תבוא ותבוא. בלי בת זוג, כי אין לנו מספיק מקום. חשבת, אני אכנס, יתנו לי כמה שאלות, נושא לרבר עלי. ישתבחו כמו סטאטיסט. אפילו לא יכולתי לקום באמצע. לא יכולתי ללכת. נבגעת ער עמקי ששמי.

כשחטלוויזיה עושה חדרן לקולנוע הישראלי, אני מרגיש חלק מהעניין. אני מרגיש שאבן באחת הפינות נשענת לי על הכתפיים. קיבני מאט, מה קורה מוח אני רוצה שיגידו לי, אימברמן, עשית אינספור סרטים, בגינה לך פינה קטנטנת בפנתאון הקולנוע הישראלי. אחת איריט, לא עשית סרטי איכות והסרטים שלך לא מוכרים כסינמטקים, אבל הסרטים שלך נמכרים בעולם הדיאלי אולם מאות אלפי אנשים. את "לא שם וין" ראו בארץ 700 אלף איש.

למה איש לא אומר את זה למה איש לא מרים ורגל למה אני יושב כמו סטאטיסט לידם. שעשע סרט אחד.

למי אהבה מתחבצת? אני לא כל כך רוצה למנוע באנשים. קשה לי בעניין הזה. אני רוצה להעביר את המסרתי ויגנה כוז טביב סרט שנקרא "בלוז לחוש הגדול". תעשיית כל כך משומנת של יחסי ציבור, שבנתה את עצמה כוז שרדכה על אחיהם. כוז שומנת אחיהם ולא שם וין, שיבא באותה תפקיד, הפריע ל"בלוז לחיות סרט".

בלוז וזה לביקורת מוכנת, אבל ראו אותו שחזר צוטים מלא שם וין, שהביקורת בדרך כלל לא אהבה אותו. בטקס "מגורית חכמי" השנה, וזה "בלוז" בשלושה פרסים ראשונים מבין סרטי 1986-1987 ואמר הסוב ביותר, התסריט הטוב ביותר ופורס על התסריט, וזה מופת לעד פרסים. לא שם וין אפילו לא היה מופת. לא לפרס חטס הטוב ביותר, לא לפרס הבימוי. קיבל פרס ון

גדול. הוא אמר לי: "לא שם וין" זה הסרט הישראלי היחיד שאני מוכן לקחת להפקה. הוא אומר שאימברמן, סליחה, הוא הבימאי היחיד בארץ שיוורע לעשות סרטים סטיל אמריקנים. הוא מכר את הסרט ל-32 מדינות כולל סין ומורה אירופה. הסרט קיבל ביקורות בלתי רגילות בחו"ל. המבקר של רשת טי.בי.אס בארה"ב, שהוא המבקר הכי גרוע בחוץ המערבי, נתן למרט את הציון 10.

אני הולך לעשות סרט על מלחמת וייטנאם, שריאמנט הציע לי. בלי מלחמה. סיפור יפה, לפי תסריט של נפתח קהלא שהיה, אני חושב, איש הדי.איי. איי במסקבה. ואני מקוה שאצליח שם.

אחת ממקום מוב בעשיית הקולנוע בארץ, לא השרה לך עבודה, או אולי אתה נשטן מי משוט ונציע לך עבודה בחלודה. חזר לי.

אני מקבל הרבה הצעות, אני לא ממורמר עושים.

מי שגמר אוניברסיטה ורוצה לעשות קולנוע, אני מאמין שזה בורע בצמחיה. ואו הוא מקבל מעקש של 70 אלף דולר, וחושב שיוכל לעשות עם זה סרט, וזה נכון לא מספיק, והוא נופל כל כך עמוק ויד אחת הוא מפיל אותו ואת כל האנשים קולנוע. ואו הקהל אומר: סרט ישראלי מה אני צריך. וזה לא נכון, כי יש סרטים ישראליים יפים. "אונט" פופולר, "שתי אנצבות מצידון", חקיק של אביה.

מסנתה חשנה חחשש שלי ליטול, שלא אקס יותר, גיל וחולך.

אני רואה את התועיה שיוכלה להיות נהדרת, את הקולגים שלי שיכולים להיות חברים נהדרים, את הנאיביות שלי שיוכלה לבוא לירי ביטוי ביצירות משותפות בין אנשים - את הכל אני רואה הולך לאיבוד והשטם לי מהירדים לטובת שמור לי ואשפור לך. תן לי ואתן לך. למה קולגים שלי נמצא קשה מאוד. ואני מריר על כאלה שהגיע לפת להם. במאים גדולים שקיבלו פעם פרסים, ולא עושים שום קולנוע.

או למה שאני אמשך לעשות כאן סרטים, קיבני מאט זה לא עובר, העניין הזה, לא עובר. מה שמעניין אותי זו העבודה לא יחסי ציבור. אם כך, אני אלך לעבוד בחלודה. אני אחד לא מכיר אותו שם, אני לא חייב לאף אחד. אותה טוב - אחת על סרט שני. ארווית הרבה כסף. אעשה מה שאני רוצה. אצא סרט לא ששה שבועות, אלא 20 שבועות, ויחיה לי קרן ממוגז אורי - ואני באמת לא צריך את זה. אבחר שחקנים מתוך 1000, כש-900 יותר טובים מכל מה שיש לנו כאן בארץ.

מתי אהיה נוסע? - גומר את הסרט של יתרום נאון, ובעוד כחודש אני בלוס אנג'לס.

במה זמן תהיה שם? - בערך שנה. כמה זמן שלוקח לעשות סרט? - נוסע עם המשפחה שלי לי לידים גדולים. הם נשארים כאן אבל אחת באה איתי.

הדברים שאני אומר, כאבים לי כל כך. כאבים לי. אני מתרועע חודש ימים כמו מוהיק, אני עושה שיחות טלפון אל ריאמנט ואני ממש רועה. כי איכפת לי. אני רוצה שיכירו אותי. אני רוצה מדר לשבת מתחבצת סלוויזיה, עם סרט שלי, ושיגידו - פין ארבעת חמשת הסרטים המצטיינים של חושנים האחרונות, ישנו הסרט הזה. אני מריר על פרס. אני רוצה הכרה. אני לא רוצה להגיע לקבל את הכבוד הראוי לי. כי בדרך שלי הכרה. אני רוצה את מקסי.

אני מבקש הכרה מממסד בארץ, שזה לא יכול להיות שיחיו פאייננשיאליים, שיקיט את הסרטים שלהם בסינמטקים וזה וירידות, ויבדוהם, שיושבים בקרנות במשרד המסחר והתעשייה ובמשרד החוץ. לא יוכל להיות שיחיו פאייננשיאליים, שיקיט את הסרטים שלהם בסינמטקים וזה וירידות, ויבדוהם, שיושבים בקרנות במשרד המסחר והתעשייה ובמשרד החוץ.

למה יתעלמו ממני. מי ער עשה שני סרטים

אחרי כשנתי - לצורך העניין, מה זה מושג כמה פרסים עשיתי מריר באיכות, לא בכמות. לפי מה נמדדת איכות? מי קובע מבקר ומה שנים קובעים איכותו היוצר עצמו והוא שלמענו נעשה הסרט. זה האיש שיושב במוה 18 בביס 32 והוא יוצא מהאולם ואומר אחתי היקרה, זה הסרט הטוב ביותר שאיתי בארץ. או זוג שיוצא עם רמעות נעניים או נכה שאומר: הלוואי שישפרו לם את הקולנוע, כי אחם מציגים סרט כל כך חשוב במקום שאי אפשר לעלות כלי מרגות. או עשיתי טוב לנכים או רע, הם טענים את איכות הסרט. לא מחלק פרסים. זה שיקבע?

אומרים עליך שאתה באמת מקצועי. אבל בוא נריר גם על דעות אחרות. שיש עליך בין אנשי המקצוע והמבקרים: שאתה יתן פרסים, טכנאי, חסר השארה, חסר חוש, שאתה עושה סרטי שמאלין, שאין בדך שום רוח, שאתה שטוח, שפחנת את חמשת פלא שם וין.

אחרי חושב שאני יושב עם תסריטאי או טקס ואומר: היום אנתנו נתכנן סצינה שבה נוצר רמעות מהפופים.

אם יצרו סרטים וטכנאי אלה מלות גנאי, קו ותרשים את זה באותיות. גדולות. אני מאלל בולט בארץ שהיה יצירי סרטים

וטכנאי סרטים. באמריקה לא מדרים על זה. שם מצלמים כמו שצריך ועורכים כמו שצריך. לא לוקחים איה ארבעה ילדים מאוניברסיטה ונותנים להם את כל הפרסים, מכיוון שהעלו איהו רעיון. להיות טכנאי סרטים זה חשבון מאוד. לא רק, אני עושה מטפל באמת, במשחק, בצילום, ברצף של העלילה. מה זה חסר פוטנ?

או היתה לי נפילה עם רודר טופו לחלל-אביב לוסאנג'לס. בטח שזה היה סרט שטחי. נהדרתי אליו. רציתי לעשות דברים חדשים. נפתי בין דברים שרציתי לעשות לבין דברים שרודו רצה לעשות. אין לי טענות כלפי אישתי, אלא לדרך העבודה והחשיבה שלי. והיום אני מבין שהוא עשה זאת, כי הוא לא יורע קולנוע. לא יורע אתה. אם הייתי במאי קולנוע שטחי, הייתי יכול להישיר כל כך רבה שנים אך אתה מסביר את זה כל כך הרבה ביקורות שליליות, התעלמות למינות, ואני ממשיך לעשות סרטים. למה אם מפיקי הסרטים היו מקבלים את כל הדברים שכתבו עלי, הייתי צריך להפסיק לעשות סרטים.

אימברמן לוקח לעב עבר כבר ונציע לך, לפני 12 שנים. זה היה אחרי שנפסקה באמצע ההפקה חיוקיתית של "כנפים". רציתי לעשות סרט של מיליון דולר, להביא

שחקנים אמריקנים. מתאוס נגמר הכסף. ופשוט חרב עלי עולמי. הייתי בבית חולים. עשיתי או שלוש ארבע קופסאות סגוריות בינה.

אחת ההצלחות הגדולות שלו, מבחינה אמנותית, היתה סידרת הטלוויזיה. "הדרות ושלומיק", עם מנחם וילברמן ויעל אביב, "101". אני זוכר איך היינו נצמדים לטלוויזיה ומחכים שבוע שלם לפרק הבא. וכינתנים מוממים את שיר הנשוא, ששרה מירי אלוני. ומה יש לנו היום? מאש"ה.

תשדירי השירות של הטלוויזיה. יש מורה עבור האגרה, הם שלו. עבור הרבה עם. סרטי רול.

עכשיו הוא איש עיף. לא נראה כמו במאי קולנוע ואיר נראה כמו יתר טוב. גר בבית מרווח כחוד השרון. על קירות חדר העבודה שלו פוסטרים ועשרות צילומים מסרטים שעשה. וקסמן, כסף לא חסר לו. "אני חי טוב כמושגים ישראליים". נולד בארץ, בכאר סוכני, אמא שלי יורע שיש בארץ, היה בשומר הצעיר, נח"ל, קיבוץ דן, שם נולד על הקולנוע.

למה קולנוע?

כי יורד ביטוי זה נהדרת שיש בעולם. נותנת לך עוצמה, אפשרות להפית חיים ולצור סיטואציות. להשפיע על אנשים. לתח

לאחר להודיל דמעה, לשני לחייך. אתה יושב בקולנוע ורואה אלף איש, הולכים איתך ומקשיבים למה שקורה. וזה נותן לך כוח. במעט כמו להיות טייס. אתה למעלה, שולט בכלי ועשה מה שרצוה.

אני בא מהארמה. קולנוע אף פעם לא היה חשוב אצלי בהילה ובחור. נשאתי איש פשוט, מתמקם במעט. קיבוצניק. אני לא צריך זוהר. יש לי פרנסה בכבוד. יש לי הערכה עצומה מאלה שממיינים אצלי סרטים. אני נותן להם את גשמת. אני לא ישן לילה שלם לפני שאני עושה איזה סרט על איך מגדלים טבאך את איך עושים יין.

מה יוציא את הקולנוע הישראלי מהבדן?

אני אגיד לך. אני רוצה שארץ שרון, שר המסחר והתעשייה, יסע לאמריקה ויילך לכל השחקנים היהודים ויגיד: בוא נקים מחר קולנוע 120 מיליון דולר. ואפשר למצוא שלושה יהודים גדולים, שיגידו לא לתרום עצים לקרן הקיימת, אלא לעשות שנת הקולנוע בארץ. ויגידו: בוא הנה אימברמן, יש לך ניסיון אחת יורע לצלם אתה יורע להדריך שחקנים קח מיליון דולר. לא לקחת ילד שגמר אוניברסיטה ולוגידו לו אחת גאון. אהה לא. אתה לך חעשה סרטים על מרגרית וסרטים ויקונטרס. אחרי שתדע איך מריחים מלם,

"בלוז לחופש הגדול" לקחו כמה ילדים עם רעיון יוצא מן הכלל, וחשבו שזו עשיית סרט. זה לא מספיק. אתה יודע כמה מגרות שלי מלאות עם רעיונות לסרטים?"

אחרי שתרע מאיוה צד של הטילים יש חורים, אחרי שתרע מאיוה צד מסתכלים על המצלמה או תבוא לקבל פרסים.

אז, אפשר יהיה לעשות קולנוע בארץ. אני לא מדבר רק על כסף. אני מדבר על הניחוחות אחרות.

אני מאמין שיש עתיד. שכל הפסולת תיפלט. מה שכואב לי, שרוב אלה שיוצרים לעשות סרטים בארץ, לא עושים סרטים. איפה הסרטים האחרונים של צפל, וקסמן, דני וולמן? איפה בוער דוידוון? אחת יורע כמה מרטים עושה אמריקני ער שמגיע מרט טוב. כמה זבל עושה הצרפתי ער שמגיע מרט אחר שאתה אומר: וזה זה?

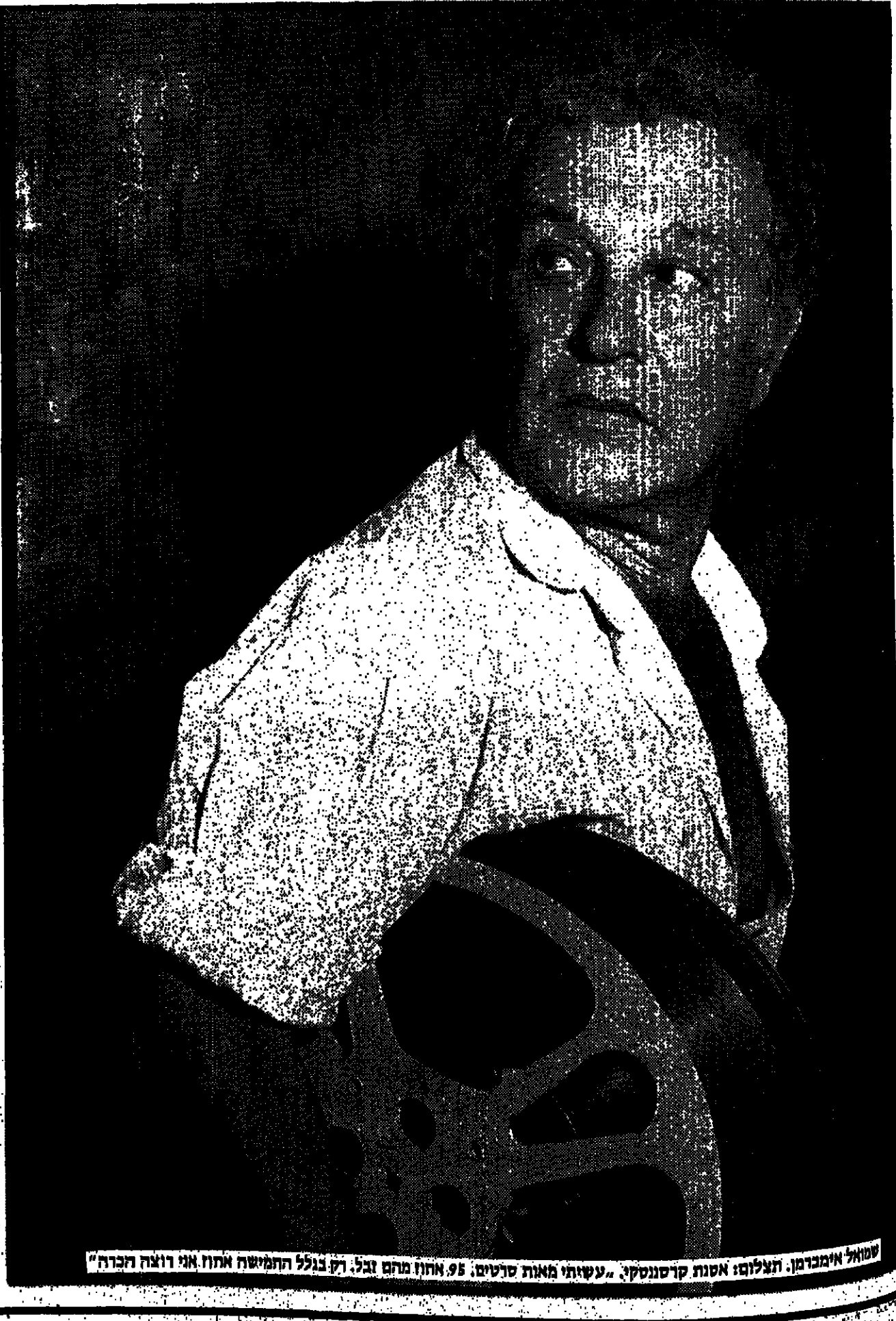
איפה במאי אתה מועדיף? - טיטוב שפילברג. מרגיס מורד פופולה. מאור טכניים שני הכמאים האלה. הלוואי עלי הטכניקה שלהם. לעשות אפוקליפסה ולמות. לא צריך יותר מה.

אני לא גאון. אני לא יכול להיות ברגמן. כמה ברגמנים יש? אבל שפילברג אני יכול לעשות. וקופולה. אני יורע שלא אעשה, כי וועלם לא אוכל לעשות סרטים ב-25 מיליון דולר.

גם שפילברג גאון בדרך שלו, אבל לא גאון שאי אפשר להגיע אליו. יורע להעביר כך הרגשה של מלח פנימי, שאתה לא יורע מה קורה לך. אתה רק שומע נשימות של כריש, שהולך מתחת למים. ושפילברג זה טכניקה של חלליות ודמיון מרוע של איש שטח מה שזאת רוצה. יש אצלו שילוב של גאונות, ניסיון, פלגיאטיות וזכסי. קופולה אותו דבר. איזה סרטים גוראים עשה אחרי "הסבך" ו"אפוקליפסה עכשיו". אבל הוא קופולה הגדול.

אני מקוה שאוכל בחלודה לתת דור למאויים שלי. לעשות קולנוע גדול, עם ארבעה מוסטים ולא עם פייר אחד. לעשות סרט עם 500 סטאטיסטים ולא עם ארבעה, לשרון שני גישים ולא לגלגל אחד, שסבד יצא מושיטש.

לפי מצב העניינים בתעשיית הקולנוע שלנו, אפשר לשכות בשלב זה, שיצמח כאן אורה ברגמן או אנסוניני או פליגי או ותי אלן. אפילו לא שפילברג. וכל מי שרק יקבל הצעה קסימת ללכת לבנים בחו"ל, יעוף מפה. ואני יורע על כמה במאי קולנוע ישראליים שמקמים עכשיו בשמוליק אימברמן.

שמואל אימברמן. תצלום: אסנת קרסנטיק. עשיית מאות סרטים. 95 אחוז מהם זבל. רק בגלל התמיכה אחוז את רוצה הכרה

"מה קורה פה? אני רוצה שיגידו לי, אימברמן, אתה אידיוט, הסרטים שלך לא מוקרנים בסינמטקים, אבל הם נמכרים בעולם ורואים אותם מאות אלפי אנשים - מגיעה לך פינה קטנטנת בפנתאון הקולנוע הישראלי" • "הדרן לקולנוע הישראלי" וחלוקה 'מגורית חכמי' 'האוסקר הישראלי', השאירו את הבימאי שמואל אימברמן ("לא שם וין"), פגוע ונעלב

מפעם לפעם מגיע לי...

מפעם לפעם אני מרשה לעצמי משהו מיוחד.
בזמן קטן למשל.
אני מדליק לי קנסי ונהנה מהשילוב הנפלא
של רענונות וטעם עדין, נקי ורך.
הטעם המיוחד של תערובת הטבק האמריקאית
הפולסר המקסימוני המפורסם. קנסי.
מפעם לפעם מגיע לי.

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי - חשיש מזיק לבריאות

גרדו הישיר און

הליכתחות בכנים

עשרות מכוניות ב"אט "און" 89 בהגרלת חיש ג"און"

יוחר מ-750,000 פרסים כספיים

חדש

הבי משחלים לגרד חישוד סח

מכירת נדל

ענת מרשיור

למעט ריווח על פגיעות פנימיות קשות. מורש גסר שמר בקנאות על צניעת הפניינט קצובר.

גסר היה, כך סיפר, סטאור צעיר ב'הרסה', כשרימון נורק בכנסת. הוא נטל רגימת דם מבגדוריו. פולה היתה כחורו של ב'גדוריו', לא זה ממנו, והקפידה שאיש לא יכנס ושחילת תישאר נעולה. נשמעה נקיסה על הדלת, עמד שם יוסף בורג, מתנשף ובגוש. אפשר שאל בורג. אי אפשר, השיבה פולה. והוא, ביידיש עסיסית, אמר לה: אבל באחי במיוחד הארץ בדרך חסרת פשרות, באותה שפה, וכי ביקשת ממך לכבא

בני קצובר הוא מועמד מספר 6 ברשימת החוזה לכנסת. הבחירות ייערכו בעוד 32 יום. לפי גישה המגוונת לזו של פרופ' סגור, הבחורים זכאים לדעת מה מצבו. בערב כיפורים היה אצל ח'כ גרשון שפט. קצובר אינו מסוגל לדבר, בגלל צינוריה ההנשמה המחוברת לגורנו, אבל הוא יכול לכתוב. איזה

הרצה מורה, בפציעתם של אחרים, בפצוצי 13 בתים בכפר (בהם גם ביתו של הערבי שנתן מחסה לילדים), כשעט לאומי עמוק בעיצומה של האינתיפאדה. לילה אחד, אחרי התאונה, כששב להכרה, ביקש לדבר עם יהונתן. זה היה הפתק הראשון שכתב. איזה יום היום, מה השעה, היכן אני, מה קרה לי. פרומטי, ענייני ונורץ. הוא בן 42 ומחצית מחייו שקעו באותו עניין: התיישבות, גאולת הארץ בדרך חסרת פשרות, קיצוניות, קנאות.

מעט יודע על חייו הפרטיים, את משפחתו טילטל באוהלים ובקירואנים בבז' ובגוש, ומאו הוא שומר עליה בקנביות, לא מניה להתקרב לאשתו ולשבעת ילדיו. ביתו באלון מורה, קטן וצנוע מרוב בתי הישוב. הוא עצמו, מעולם לא קילף מעליו את המעטה הנוקשה. מרוב לא ערכים מסלתי, הגשמה ועשייה, אף פעם לא יציר הרגשות, חשבות, חששות. עוד בילדותו היה כזה עקשן וכלתי

בסיגריה, מרוב בלטה, כבר אז, על אף 13 בתים בכפר (בהם גם ביתו של הערבי שנתן מחסה לילדים), כשעט לאומי עמוק בעיצומה של האינתיפאדה.

אחרי המלחמה, כתוצאה מהחרדה ומתאכזבו, קמה תנועת גוש אמנים. תנועת מתאה פוליטית, משובבת בלטה ובכנות, מרבדת על גאולה, משיחות דתיות, הגשמה אישית ואמונה בלתי מתפשרת ברעיון אי השלמה. מתחילים לתודעה. שמת כמו דרכ לזוינגר, חנן מורה, יואל כ'נת, חיים דרוקמן, מנחם פליקס ובני קצובר, צעירים שגלים כניל המדינה. מכאן ואילך, גוסס קצובר באותו נתיב, לעולם לאולו כיוון, ודבר לא מסית אותו. לא להתגבש לכנון, לא האינתיפאדה, לא להתגבשות העם הפלשתינאי.

בגוש, הוא נחשב לקיצוני יותר, ימני יותר, ניצי יותר. קצובר, לזוינגר ודניאלה וייס הם הסמנים הימניים של הגוש, הכלתי

בסדרה ברדום הארץ, כל מי שווה בוועות, לא ישיבה אותה. עמרו שם צעירים רבים, כיפות טרוגות, בחולצות לבנות, אחרי חתונות, לכורים באקסטזה שאחרי מלחמת ששת הימים.

שלוש שנים בחברון ושלוש שנים בקריית ארבע, עשו הוא ואשתו ילדיו. הוא התעקש ששני שש-שבת יירדו הגברים להתפלל במסע המספלה. זה 13 שנים הוא בשומרון. סבסטיה, קרומים, אלון מורה. כל השנים האלו הוא משמש ילד המועצה האזורית שומרון, עשרות ישובים וכ-25 אלף 'תנחנים'. 'קדורה', גיליון 69, פברואר '84, בני קצובר, מנחם פליקס ואני סגרנו את הגמרות והתלטנו והלכנו על זה. על המאבק לאחיה יהודית בשומרון. אירז רק עם אנשים המוכנים ללכת לשטח בגוש... אחרי כוכור, עלו המתנחלים לסבסטיה ופנו ממנה. בקרומים הפנינו נגד הממשלה (רכין

בולדוזרים. קצובר ואורי בראון ו'ל, ושהי יועץ לענייני התיישבות בעת ששרון כיוון כשר חקלאות, חרשו בידו כל פינה בשומרון. בכנסת הבין קצובר מהו מאור, שיש הרבה בירבוטים במנוון, אבל את התכלים חולכים רק בוועדת הכספים. עשרים שנה הוא בעסק, זה לא מעט ומו בשביל אדם פיקח ונורץ. עשרים שנה רואים אותו השרונים והאידודים, רוח כזה, אפילו מיסור, תמיד עם סיגריה ביד, חולצות משובבות, כיסי חולצה תפוחים מגיידת, ודלתת כמו לפני עשרים שנה. הוא יודע איך עושים לוכנו, איך לוחצים, איך מפרשים את התנודות הפוליטיות והכן הבטן הרבה של השלטון. אומרים, שהוא היה זה שאיתר את חתור החלש בין פרס לרבי, ולמד להפיק ממנו את המרב. דניאלה וייס, אהנו כחבורת, יכולים לגשת לכל שר או ח'כ, ולהשפיע. לזני אקטיביזם ושקט'.

צריך להיאמר: האיש לא עשה ואינו עושה

תנועת התחיה, אבל כל השנים לא התקרב למוליטקה. בעת פינוי ימית, עמד שם באש קבוצת משפחות שידרה לימית, כדי שהיער לא תמסר ללא מאבק. לפי וייס, קצובר היה מפקד העיר משך השכונות האחרונים שלה תחת שלטון ישראלי. בפינוי, התחיל השבר בתנועה, שהגיע לשיאו בפרשת המתחזה היהודית. קצובר, וייס ופליקס, היו חברים בצוות מיוחד לטיפול בפריו התנינות. וייס מנחה, שעשה זאת למרות שהסתייג מדרכי הפעולה של חברי המתחזה. הוא חש, כך וייס השכנע, שמה שקרה נבע ממאמץ התתישבות. תשעה חודשי אינתיפאדה עברו על השומרון. קצובר דרש צעדים דראסטיים - בעיקר כלפי הנגזת אש'ם בשטחים, וחיסול מוקדי התקוממות בכיתונות הערבית, באוניברסיטאות, בארגונים. פעולות נמרצות, רצה קצובר, לא מגומגמות. יש לו שרמוניות של יהודה המכבי. אחרי ביחא שתמש במילים כמו הפורעים הערבים,

הוא יספר לטוריסטים על שני ילדים שאיבדה אלון מורה: הרצה פרוץ ורמי חכה, בנו של נסים, שגולגולתו רוצצו: בירי ערבים, אבל, ספק אם יספר להם על איש הישוב המואשם בהריגת ילדה בת 12 משכם, ושני שסייע לו. ספק אם יספר להם שגוש אמנים, תנועת המחאה המגוונת המליכה, עתה רדומה ושסועה, והיא נוקטת לאיח מאבק כדי לאסוף את שבריה ופלגיה, ולסחוף מתיישבים חדשים. שהמתחל הטיפוסי של שנות ה-80 הוא, בהגדרת העקר מירון בבגושתי, איש המרכז המבסס לכרות מדינת שיכון צמודה במטרופוליס הממוינת, ולממש את הלום הוויליה פוסית הראש', אולי יפסיק לעשן, לבטה יסע בחזירות, כמו התחנה שלו בחברון, כך גם התאונה שבה היה מעורב בשבוע לפני ראש השנה, סמלית ובעלת משמעות. בצהרי היום, כביש חוצה שומרון, בקירבת כפר קאסם, ניסה לעקוף, אך לא הצליח לחזור לנתיב הימני. כך התנגשה

בני קצובר,

ביתו ובני קצובר בהצגת 'חבלי משיח', תיאטרון וקאמורי, תצלום: אסף מוקר

מועמד מספר 6 ברשימת התחיה לכנסת שוכב בחדר גדול ב.ב.ילינסון, מופרד במחיצות זכוכית, מחובר למכונות הנושמה, מוזן באינפוזיה • הבחירות בעוד 32 יום. הבוחרים זכאים לדעת מה מצבו

פלא, כתב לשפט, באותיות גדולות כחולות, אני לא מבין איך יצאתי מזה. בערב הזה, מחלישים את מצעיו, מגלים את גוש. אותה מגביהה אל כיתו. הוא חצי שוכב, חצי יושב. הוא יודע שחיתה תאונה קשה, אולם על נסיבותיה אין מושג. עימה עשרות מבקרים מגיעים מדי יום לקומה החמישית בבילינסון, למטה הקטן של הקצובריים. בינה אשתו, נעימה קורקשת, רק עיניה מסתירות את התקוות, היא, כמו ילדיה הגדולים, מקמץת במילים. שנים קשות עברו עליהם וחישלו אותם. הם גרתיים מעיתונאים, מתקפלים פנימה, לא יגוש, אבל לא יסבירו פנים. סבלנו הו מעיתונאים, כך מאיה (17), עגמת נפש וצער. למפן הסעורה המפסקת יושבים ליר מיטתו ברו מאירה ובני יהונתן (19), תלמיד בישיבת שני חכור, כשותי בן 13, נמצע יהונתן בראשו מאבן שבורה. עליו בקירבת מחנה הפליטים דהישיה. מאירה, בפסח האחרון, חשתתה כשיול ילדיה השומרון לביתה, טיול שסתיים במותה של הנערה

מתפשר, נעוריה, בפתח תקוה, כמו נעורים של מנהיגים אחרים בגוש אמנים, עברו דרך 'המוח', תנועת הנוער 'בני עקיבא' וישיבות הטרונות. בתים טובים, חילון גבוה, מצביעי מפרל, ערסי אהבת המולדת ויראת שמים. בדיק לפני 15 שנים, גוייס בחייל מילואים בגדוד. צבאנים למלחמה יום וחששע ממנו איראולוגית ומעשית. זה היה לזוינגר, שולל תיקי בהתנהלות ומעשית. זה היה מלחמים. איך לתמרן בין פוליטיקאים, איך לסרב למיללים, המסנים, מבלי להגדר לאלימות. מאז הם מתנה אחד קצובר, לזוינגר וייס שניהם, אגב, ובאמת, בחור בעשייה לא תצטין במילים ובנאומים. כושל ההתמדה שלו יכל לתתם אחרים. כך עשה לפרס, או שוהינתן, שאישר עליית קרומים על השקיע, כך הוא עושה היום בכנסת ובמשטרה הממשלת.

מחשבים. נעוריה, בפתח תקוה, כמו נעורים של מנהיגים אחרים בגוש אמנים, עברו דרך 'המוח', תנועת הנוער 'בני עקיבא' וישיבות הטרונות. בתים טובים, חילון גבוה, מצביעי מפרל, ערסי אהבת המולדת ויראת שמים. בדיק לפני 15 שנים, גוייס בחייל מילואים בגדוד. צבאנים למלחמה יום וחששע ממנו איראולוגית ומעשית. זה היה לזוינגר, שולל תיקי בהתנהלות ומעשית. זה היה מלחמים. איך לתמרן בין פוליטיקאים, איך לסרב למיללים, המסנים, מבלי להגדר לאלימות. מאז הם מתנה אחד קצובר, לזוינגר וייס שניהם, אגב, ובאמת, בחור בעשייה לא תצטין במילים ובנאומים. כושל ההתמדה שלו יכל לתתם אחרים. כך עשה לפרס, או שוהינתן, שאישר עליית קרומים על השקיע, כך הוא עושה היום בכנסת ובמשטרה הממשלת.

היום, פרט שר ביטחון ומוסלם איראן רן כח הפגנה נגדית של השמאל. בערב שבת, יצא קצובר למפגני השמאל. אם כבר אתם פה אמר להם, כאן תעשו את השבת איתנו. כוח קטנים, שזה היה בלתי אפשרי, כך ישבנו שני מחנה, אלה מול אלה, בערב שבת. וכל זה תרחש אחרי המלחמה שבמלחמה צענו, קצובר ואני, רגעים קשים, מלכרים, בלתי נשכחים.

למען עצמנו, וגם ההתחככות במוליטיקאים לא השתתת אותו. אורח חייו צנוע לחרוים ותנופתו שלו נובעת רק מאמונת צריך היה לבקש אותו קשת, כדי לתקוף מוגן במכונות. אומרים שמעולם לא יאז את גבולות המדינה. לא תראה אותו במסעדות או באכסדרות תאשוריות. למעט אותו מחנה חבלי משיח. (של מוסר לרגל). על ראשי המנהלים שהוציא אותו מרשנו, ועליו התבסס אחי הפמינייה קיה ונחא עשומים בקצמרת.

היום, פרט שר ביטחון ומוסלם איראן רן כח הפגנה נגדית של השמאל. בערב שבת, יצא קצובר למפגני השמאל. אם כבר אתם פה אמר להם, כאן תעשו את השבת איתנו. כוח קטנים, שזה היה בלתי אפשרי, כך ישבנו שני מחנה, אלה מול אלה, בערב שבת. וכל זה תרחש אחרי המלחמה שבמלחמה צענו, קצובר ואני, רגעים קשים, מלכרים, בלתי נשכחים.

היום, פרט שר ביטחון ומוסלם איראן רן כח הפגנה נגדית של השמאל. בערב שבת, יצא קצובר למפגני השמאל. אם כבר אתם פה אמר להם, כאן תעשו את השבת איתנו. כוח קטנים, שזה היה בלתי אפשרי, כך ישבנו שני מחנה, אלה מול אלה, בערב שבת. וכל זה תרחש אחרי המלחמה שבמלחמה צענו, קצובר ואני, רגעים קשים, מלכרים, בלתי נשכחים.

לילה אחד, אחרי התאונה, כשעב להכרה, ביקש לדבר עם בנו יהונתן. זה היה הפתק הראשון שכתב. איזה יום היום, מה השעה, היכן אני, מה קרה לי

מבשרת קצובר בדחבת החממה מוזן למולחקה לטיפול ומרץ בבילינסון. תצלום: אסנת קרסנבסקי

מכירת לילית

ל ימים שבעות דיעות אחרות

7 ימים שבעות דיעות אחרות

כל כך רציתי פרינץ חדש

מישהו בתנובה כנראה שמע אותי עכשיו בתחנת גביע "פרינץ", מתכננים לי חוץ מהתות והאנס המוכרים והמובנים, גם אפרסק ופירות-מרופים. חידוש נוסף שכבד הספיק להתחבב במיוחד על הילדים-פרינץ בננה יופי תנובה, המשיכו להקשיב לחלומות שלי.

לגוף שלך מגיע תנובה

נכנסו בכל אחד מתאי-הגאונים, מה הן קצת כששבע מאחר יותר שהתקפת-הגנר נשברה. בין קורבנותיה מסוגים שונים, סגור-אוף אסף יגורו שנפל בשבי. כעס על שניתן היה למנוע את הכישלון. זעם על שהופתענו במלחמה. רוגז על שלא התאוששנו בזמן - כדי לתצות מיד את התעלה. כאב על אלפי הקורבנות, הרוגים ומפוזרים. צילה של שואה - כך הרגשנו וכתבנו, רבים מאיתנו.

אושוויץ, בתחנה הסופית. בקצה מסילת הברזל הזאת לא היתה כל תקווה. בצירים, לאורך התעלה, באותה מלחמה, יום כיפור, למרות אש התופת של אלפי קני הארטילריה והטנקים המצריים, על אף ההפתעה המוחלטת - היתה אופטימיות.

בקצה דרך המלחמה, מערבה לתעלה, בק"מ 101 מקהיר, היציאה משרה הקטל חבלה לשלום עם מצרים. כקושי אנו נעתקים ממסילת הברזל לעבר הכיתנים, אליהם נדחפו כחיות אל דרגשי עץ מאות אלפי אנשים. בצהרי יום, בצל הגדר

העורכת של כעס וכאב על פניו של שרון, כפי האב ומצי האם - לא הכירה. לשלשתינה - לא הכירה. יחד עם רודי העיתונאי המפורסם ואק אורי מסלוביק, נשלחו בדרך הרחוקה ללא חזרה לאושוויץ, ולשם בירוק עשו דרך יותר קצרה הורי אמי מפולניה. גם אם לא נפגשו במקרה במחנה המוות, אפרים התערבב זה בזה, לאור לבנות המשפחה, איש את אחיו הכיר. לאחר שהגיעו לכאן, בקצה המסילה.

המושבות שוטפות במחירות. אצלי לצלם כאילו מיד עומדת להגיע רכבת נוספת, ומוטב שאתמנה מן המסילה. אירוציה קטנה של הגורל ושל הסכניקה סרט הצילום נשקף, נחשף לאור רב מדי. לילי, ביציאה מביקור מדרוך וסטריילי במשפחות: יש תחושה... נוראה... מישוה צריך ללחוץ רק על כפתור וכאילו הכל יתחיל מיד מחדש... עוד צילום אחר. מנסה לקלוט את אסף

ריאל שרון. עומד בקצה מסילת הברזל באושוויץ-בירקנאו. המריכיה חפולניה המשיכה באנגליה. בחסכריה הממוחזרים היטב, כאן עשו את הסלקציה... שם המתין ר"ר יוח' מנגלה... כאן עמדו ביתגני הניסויים של מנגלה בכני-אדם... ושם המשרפות שמוצצו... ניכר שהסכרים של המולניה, צעירה יעילה תכולת-העיק, העלו מלכתחילה את חמתו של שרון, ובמיוחד כאשר לא הרגשה את העובדה שרוב הקורבנות היו יהודים. ואחרי-כך, כאשר בחוסר רגישות טבעי, הסבירה את הקשיים והבעיות הטכניות שהיו לנאצים וכיצד התגברו עליהן.

אבל שם, בתחנה הסופית של רכבות-המוות, ליד האגדרסה למיליונים שלא חזרו מכאן, האיסה המריכיה את קצב הרימור, ואיפשרה מעט לדימיון שלנו לפעול בשקט של. בית הקברות היהודי הגדול ביותר בעולם. אני מתכוון כשרון מבעד לעדשת המצלמה, כה"ם! בפניו תעריבת של ועם

אורי דן, אושוויץ

בקצה המסילה

אנשי הביטחון הפולנים, המאבטחים את אריאל שרון, מציצים בו בסקרנות. הביקור באושוויץ מתקרב לסיומו. שרון מעיף מבט אחרון אל העדויות הדוממות של תעשיית המוות, משני צידי מסילת הברזל: „מי הבטיח לנו שזה לא יחזור?"

שרון מעיף מבט אחרון אל העדויות הדוממות של תעשיית המוות, משני צידי מסילת הברזל. מי הבטיח לנו שזה לא יחזור? שרון מעיף מבט אחרון אל העדויות הדוממות של תעשיית המוות, משני צידי מסילת הברזל. מי הבטיח לנו שזה לא יחזור?

שרון מעיף מבט אחרון אל העדויות הדוממות של תעשיית המוות, משני צידי מסילת הברזל. מי הבטיח לנו שזה לא יחזור? שרון מעיף מבט אחרון אל העדויות הדוממות של תעשיית המוות, משני צידי מסילת הברזל. מי הבטיח לנו שזה לא יחזור?

יגורו בתמונה הקבוצתית, בקצה המסילה שותק כמו כולנו. כיום, יגורו איש עלקסים פעילי-על. כעסם הקודמת, היינו כך. רי קרובים ביום הכיפורים לפני חמש עשרה שנה. כלומר באותה מלחמה.

בבוקר של ה'9 באוקטובר, שרה תחת המגן על גבעת חולית האבא תעלה סראץ - "הברכה" במפת חקר - צופה מזוהלים תפיקר ואוגרתי שלו על התקפת-הגנר, שנפתחה עתה על-ידי אוגרה אדנה. המגנה מצרית נוראה על הסנקים של האוגרה הישראלית, המתחם כעל כי הדי, והלא כמה מאות מטרים.

שרון מבקש ממפקדת-החזית שלא לחיות במקום, אלא יחזקו לסייע בהקפת-הגנר. מפקדת חזית דחה את הצעתה. אגרת שרון וזה.

נאבא. עוד מעט יאסר ליו, מרדכי, ראיתי אצלו מבט קצת דומה כמה פעמים במרוצת 34 השנים והאירועות. במלחמת יום הכיפורים 1973 למשל.

כיתנים, ערשה המצלמה קולטת את שרון ואפלטונו הסוף מסילת הברזל באושוויץ. בצע ישראל בפולין, חשגורד מרכי-לכר, נמלס' בשליון, כלה מפני תגרמנים. לילי שרון, מלכה ויוחחחח, לא יכולתי לישון בלילה האחרון. 7:00 מבני משפחות, רבים מוח זרדים, טבאו כאן את מותם.

עומד בן מס. תרבות וחלומות, ותרד. מי צילם-וילן כמותי שמעלים לא הייתי כל כך קרוב לסתתות ולסבים שלי. כמו כאן

לראות שרון ידענות אחרונה

מעל ומעבר לציפיות מבית קולומה

כאשר חברת בנייה בעלת ניסיון ומוניטין וידיעת המדויקת, המעצבים משתפים פעולה והם נבחרים להיות הן במיטת הדירות, המצאית האנטי-מעבר לציפיות. הבניינים ב-3 סביון אביב יפהפיים, בעלי מבנה מיוחד המבטיח פרטיות מוחלטת לכל יחידה אוויר בכל דירה לכל בניין לובי ממואר, מעליות מהירות ומרווחות, חניון עליון וחניון תת-קרקעי, בעל שער הנפתח על שלש רחוקים פרטי הגנה העניקה המוכנות בטוב טעם, על אדריכלי שובת לב.

מעל ומעבר לסביבה הקרובה והרחוקה

הבניין אביב ממוקמת באזור הנבחר ביותר ברמת אביב. דירתה נחשבת הן מבחינה המרחיק של הים ושפת הים והן מבחינה אוויר. המיקום אדיר. קרוב לטבע, קרוב לים, קרוב למוסדות המסחריים ולשירותים החברתיים ברמת אביב. הציב אך לא קרוב מדי. המיקום שקט ושלו בעיני שוכניו ויכולת המרחק מהעיר.

מעל ומעבר לרמת החכון של דירה

הדירה היא רחבת ידיים ונוחה, 153 מ"ר, כל פרט בה מתוכנן במחשבה ותחילה לכל דירה מוסכמת, שירותים מוליים ושירותים לאורחם העשירים קרקעית, המבנה נבנה על מוסדות נגדו, בעליות חדרים חיוניים ונוחות לארבעות קור. חורסי וסלון נעים חשמלית במחיצת פתוח, ההספק (ו) קונדיטוריים, העיסה העשירה והנוחה ביותר אינדיבידואלית לכל דירה ולכל חדר.

מידע סביב השעון

לפרטים נוספים תוכלו להתקשר בכל שעות היום ובכל ימות השבוע לטלפונים הבאים ובהם תקבלו פרטים לכל דירות סביביות 5131724 - מידע לגבי דירה בקומה א' בליון דרום מערב

5131725 - מידע לגבי דירה בקומה ב' בליון דרום מערב

5131726 - מידע לגבי דירות ב' ובמבנה במשרד הראשי בנגים איה

בין השעות 00:17:00 עד 00:17:00

החברה מעל ומעבר למקובל סביון אביב

מבנה אדריכלי

קרולין ודיוויד שוורץ, יהודים יפים וצעירים ועשירים, החליטו „לעשות עליה“ תוך חצי שעה. הם מקווים לעשות אותנו מרכז תחרות איגרוף בינלאומי. התוכנית כוללת את האלוף הנוראי מייק טייסון

קרולין ודיוויד שוורץ בחברת האמרגן אהרון בורשטיין. תצלום: ציפי מנשה. לא ברור איך הישראלים יגיבו

הם יביאו את מייסון

שוורץ הצעירה, ידועה ערויות ילומים, מעידה על עצמה, שהיא אינה „בטיבה יהודית“. אין לה ביטחון עצמי, הם לא אמריקאים אלא מהמעמד הבינוני, לרבותם. בגיו יורק הכל תחרותי מאוד, אם אתה ברישית 10 העשירים ביותר של המדינה, אתה רוצה להיות בראש הרישית, הוא לא, אתה מתנסחל שאינך שם. יש לחץ תמידי, אני ידעתי שיש לנו, אבל אני, אדם צנוע, לא נתן לנו לחוש בה, שמחתי שהיו נחלים, אבל הכל היה תמיד בפרשורציות הנבונות. בזמן הלימודים גרתי בדירת „סטודיו“, 58 מטר מרובע, עברתי ככל התקופה הזאת הייתי סטודנטית רצינית, מתגוררת במסובות וחללות שהיו נהוגות בקולג'י, אני מתה ממרסן ריאות, מעולם לא שתתה אלקהוול, ולא עישנה סיגרים.

■ ■ ■

שמה וסטנלי שטון, מהגוררים בשרדה החמישית במבוסס, ומחזיקים גם בית בקרית. גברת שטון, מרבה לארח, בעיקר ישראלים השוברים הבאים לגיו יורק, סטנלי שטון חורג גדול למדינת ישראל, בישיבת 300 האנשים העשירים ביותר בארצות, בוגר בעיקר קונסטים ומגויים, משרדים באיור פלורידה, תרם רבות לבניית אוניברסיטאות והתנועות, מממן את מצעד יום העצמאות בגיו יורק, ומשמש כסגן נשיא ישיבה אוניברסיטת ביו יורק.

במקרים כאלה, כוללי טיפוסיים לתקשורת אביב לא רוחה, קצת, בחיפה כות ממוקנת ושמלחת בשף ממוארות הן דבר שבשיגרה, סביב ליוויה, פרנק סינאטרה, רין מרסין, ורנר דרפורד, ג'ק ניקולסון, פול סימון, טמי זייליס, אורחים קבועים בקיבות הגדולים.

כאן, בישראל, יורע הווג שוורץ שאין צ'אנס לסמוקין, ולשמלות פאר. הם ינסו לעשות זאת בסגנון הישראלי, ולא רישמי.

■ ■ ■

במקור, טייסון עדיין לא ברישית המתחרים הקרובת, אך אהרון בורשטיין, השותף המקצועי שלהם, מבטיח את טייסון כאחד בקיבות האיגרוף שיחיו במוכנה קשה לראות את קרולין העצירה, חליפה נוחה, מהירה, משובבנת, וקצרה למראה, מעטקת עם אפרסקים. שוורץ הצעירה מעולם לא צפתה בתחרות איגרוף, עד שהגיעה עם בורשטיין לגיו יורק.

הנח המפור של קרולין, שוורץ, בתו של אחד חקלנים חיתונים חשירים בארצות, סטנלי שטון, יוהרד שומר, ממוארת, הוא היה אלמן, ואב לשלושה ילדים, שהקטן ביניהם בן חמש, כשהיה, את שמחה כות, חזר מאור עקבא, שאומצת על חלוצים וסטי שרלובסקי, וזאת חמש שנים מאו. הנישואין ולקרולין המור מיל'ים חמות על אמה העוזרת, שביגור, לראות מתאגררת, שיהיה ולשמלת בהם רב בקרולין ובאחיה.

לדרך חיים נשאמת: וונלר-טרמט, שעמר מאחורי טייסון, הקטין פעם נוספת את הדימוי של האיגרוף האמריקני, יומי, שמאן מוחמו על, מתקשה לשקם את עצמו.

אגב, בכל מה שנוגע לאיגרוף עצמו, לא לביונס של האיגרוף, הניצחון הזה והמהיר של טייסון, לא חועיל, אנשים באו לראות קרב מלא, 15 סיבובים ולא ניצחון בוק.

גם השורצים אמר, לעצמם: מה שטוב בשביל טרמט, למה שלא יהיה טוב בשבילנו. אולי לא 70-מיליון, אבל גם כמה מאות אלפי דולארים לא מזיקים, מבובן, בהנאי שגם הישראלים ידלדו על העניין.

■ ■ ■

באירצות תברית, האיגרוף היו גם מוסר תרבותי, האיגרוף חי, בספרות, בציון, במסוקה, בקולנוע, גורמן מילר לא שוכח לציין את העובדה שהתאגדות, מאמר של המסאית סוזאן מונטאג, על איגרוף, לא יפתע איש בני יורק, לרד נגמן הצהיר, עדיין טוב את רישום מחמר על שלו, בתחילת שנות ה-80, וליקסטיס, הגיעה למעריציה והאיגרוף צעירי-המורסה פסקו צעדות ומנאי באיגרוף זה תהי סטייל.

האיגרוף המקצועני הגדול חינו איורע טקס, הכרזת טקס תקשורת, מובנה, וזני יורק שימש, ולא רק המוסר תהי, יורק, ילון, את חקבות מתקשרים המוסדות חמישה חודש על חקרה שלש משפחה תחילת, והאחרים, טרמט, כיכב, חשט, טקסט, חתימה, על הקרב עם סיננס, חשט, צולם ודורח.

ג'ודי ניר-מוזס

אולי רק אנשים כמו קרולין (שטרן) ודיוויד שוורץ, יכולים תוך חצי שעה לחליט על עליה לארץ, מולד יושב זוג צעיר, הוא 22, הוא 25, אנשי עסקים בתחילת דרכם, מוצלחת מוטבר, יושבים ומרביים בלחש ציוני על העתיד בישראל.

שנתיים נשואים, עדיין ללא ילדים, עם חלומות ציוניים עסקיים, ועם חינוק שזה תהי נולד, והיה חסיבה להחלטה לעלות „למינוק של הווג שוורץ קוראים איגרוף למינסק, עדיין לא טייסון, אבל גם הוא על חישמו שלהם.

חוג שוורץ שמעו, כמו בולם, על 70 מיליון דולאר, שעשה היום האמריקני וונלר טרמט, בשתי דקות, רק מהעובדה שהיה חממן של טייסון, והוא השכיב את ספינקס, טייסון האשון, טייסון האלוף בקרב נגד ספינקס, טייסון עלה ליוויה, דוח ורעב, ספינקס היה נשוח מוצב והדירות ברב, המכשיר שלו לבנה את טייסון.

הימה אנשי עסקים גדלים, אך באותה שניית נקראאשו, על עסק האיגרוף, מרווח, חסכו נראה על ומור, וונלר טרמט, מרעמ, טבעי לנשיאת אחריות בצ משנים ומקריבות, תאיש שהיה את היומית העסקית האמריקנית לדרגת אגמרת, לדרגת שלוחות.

1 איים שבוטן דיוקנות אחרונות

תכנית מיוחדת - בלעדית לבנק המזרחי א'ד אתה מעדיף להרוויח?

בנק המזרחי מציע עכשיו את חבילת האפשרויות הטובה ביותר למדי חמניות הבנקאיות ולציבור הרחב.
גם אם אינך לקוח של בנק המזרחי בוא לבחור באחד או יותר ממסלולי ההשקעה הבאים ששומרו במיוחד לקראת מדין חמניות.
בכל אחד מהמסלולים אתה יכול רק להרוויח ולחנות מהטבות חד מעמיות, בלעדיות ומיוחדות.
חז איך אתה מעדיף להרוויח?

חסכון "צמד דולר מדד"

בכל מקרה אתה מרוויח ונתגאים חסובים ביותר.
תכנית חסכון ל-3, 4.5 או 6 שנים המבטיחה לך את התשואה הגבוהה מבין האפשרויות הבאות: 1. הצמדה לדולר + ריבית בנק ישראל + תוספת ריבית מיוחדת של 1.65% לשנה (סחייכ למעלה מ-8% כיום). 2. הצמדה למדד + ריבית של 2% לשנה לתקופה של 3 ו-4.5 שנים. הצמדה למדד + ריבית של 3% לשנה לתקופה של 6 שנים.

קרנות נאמנות

הטבה מיוחדת - רכישת במחיר יסודי ללא שיעור תוספת.
כל קרנות הנאמנות של בנק המזרחי, המצטיינות בריווחיות גבוהה ביותר, מוצעות לך עכשיו במחיר יסודי ללא כל שיעור תוספת.

קובות גמל

1/2% מענק חד-פעמי למפקדים בחודש אוקטובר. חפקדת ביניים למק"מ עם ריבית גבוהה ביותר של מריים + 4% שנתית.
כל חפקדת באוקטובר תוכח אותך במענק חד-פעמי של 1/2%.
אם כבר חפקדת את מלוא חסכונך חמנות בקופות גמל בשנה זו, ואתה מעוניין לחסוך סכום נוסף בשנה חמס חבאה (2/1/89), תחנה מחפקדת ביניים למק"מ בריבית יסודית של מריים + 4% שנתית.

תכל'ס בנק המזרחי

מוגל לזר בורח

קדולין. אבא לא אהב לראות את שמו בעיתונות. הוא אדם פרטי לגמרי. שמחה, רעיונות, ביקשה שגרוש, שלה ולאבא אין שום קשר לתחנות האגרוף. הרגשותי. רייד שורץ, בעלה של קדולין, בנו של נחל שואת, סיים את בית הספר למשפטים של הסיבה יוניברסיטה. כשהוא לא בענייני עסקים, הוא חובש כיפה. לאחר סיום לימודיו, עבד במשרד התובע הכללי של ניו יורק, מתחם גבסי ולא ניידי. התעסק עם רוגלד סרמס וכלה העברית שלו קולתה. העברית של קדולין תכנית.

ההכרות ביניהם הייתה בארוחת ערב טולדורף אסטוריה, ניו יורק. ארוחת הערב לסיום מחזור של הישיבה יוניברסיטה, שאביה של קדולין משמש, כוכור, סגן נשיא שלו. מתאם, הצביע שטרן על רייד, ושאל את בתו, למה שלא תתחילי לצאת עם בחור יהודי טוב רייד, נאה מאוד, שהיה באותה תקופה עורך עיתון האוניברסיטה, "ביסה" את הערב. אמרת לאבי שלא מעניין, כרגע, אותי להכיר בחורים. אבא אמר, הרי אפילו אם

מה אתה צריך בשביל להביא את האיגרוף הבינלאומי לישראל? הסכם עם רשת מלווייה אמריקאית גדולה, וערוצי שידור לכל העולם

קדולין הוא בין אנשי העסקים היהודים המצליחים הנדירים שמנסה להשקיע בישראל. זה לא רגיל שאיש עסקים בסדר גודל כזה יבוא להשקיע כאן. הוא בן 52, ושואת פרסום. אני משוכנע שבסוף, שמחה והוא יעלו ארצה. בינתיים, הם מבלים בקיסריה כשהם חודשים בשנה. אני חושב שכשאוותה בת 15 של קדולין תסיים את הלימודים, הם יעלו לארץ. מי זה אהרון בורשטיין? בחור יוצא רוסון. בורשטיין, עולה חדש, שנה בארץ. בכדי שצמחתי תראה מטופחת, הוא מסתיר עצמו מידי יום לספר בחדרה. הספר אי אחראי על סגנונו המיוחד של חוקן של בורשטיין. זו בעצם הסיבה שלפגשה איתי בורשטיין מגיע שעתים איתי. הספר מחדר.

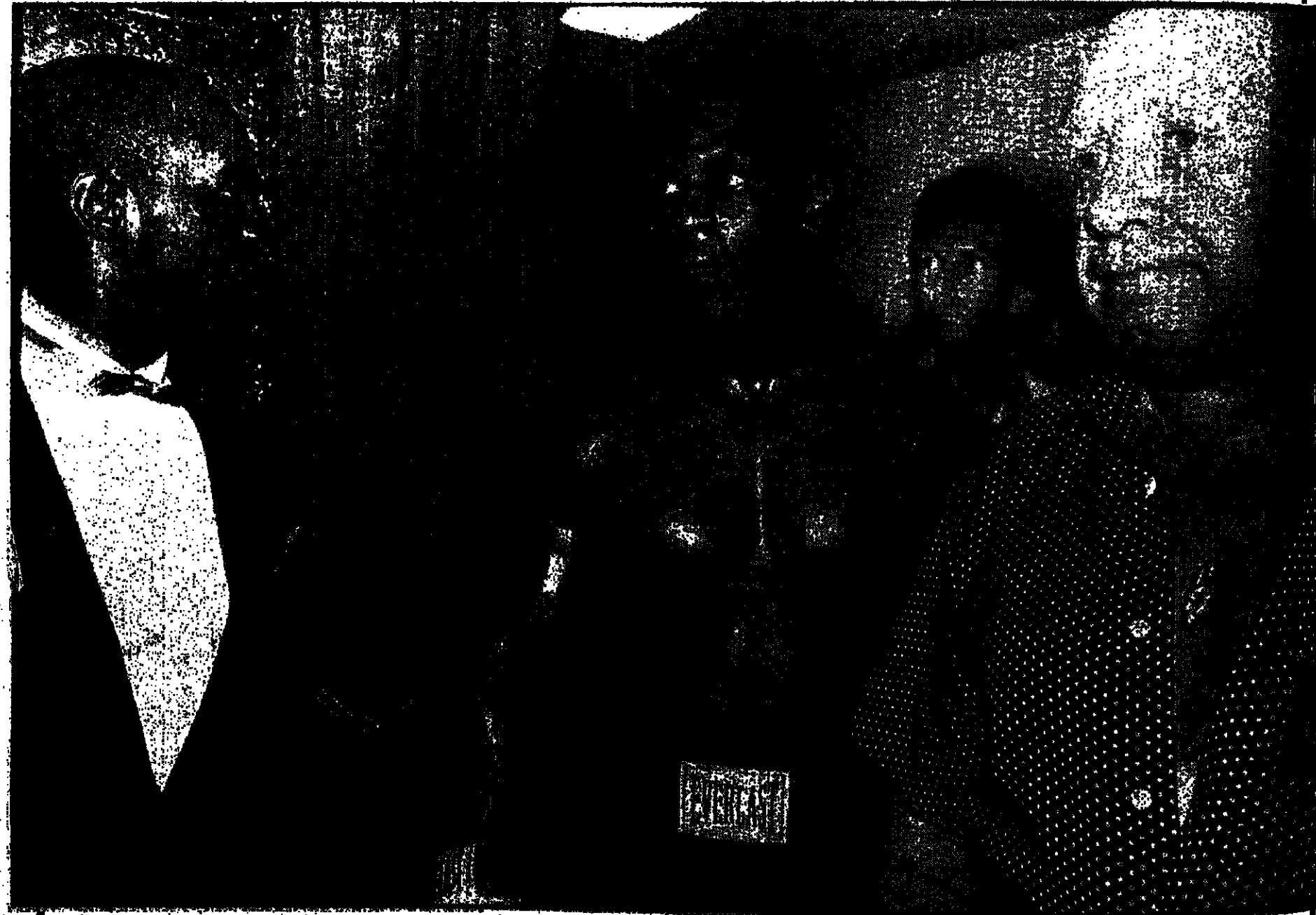

אלוף העולם מייסד טייסון, חצולס; ודי. לא בטוח שזה כסף קל

המזרחי אינו מקיים יחסי מין חדש לפני התחרות, וגם אינו שותה אלכוהול. כשאין מין, אנשים נהנים אנטיכיים. משמחת שורץ נוחתה לחישהקת האיגרוף שנה הם משוכנעים שהעניין ירד, שהאיגרוף ירכוש את לב השחקן הישראלי, הם מקבלים תגובות טובות מסוכני איגרוף בארץ. בינתיים, הכל עדיין שנות, לא בחור עם חסכונות ומסמכים. ולכן איתי עמיתותם מארץ"ב. אבל הרעיון לא רע. שוברד, האיגרוף האמריקני תגיע מולמג של מולמג עלי למאילה, ועמי, להגיע לשיח העשירי, תגיע לארץ. למעשה, אין לאיגרוף הבינלאומי המצופני בעיה להגיע לאיפה שהוא רוצה. צריך רק חסות. סלוליוניות אמריקניות, מכלכות ועוצצי שידור לכל העולם. כאשר הם נוחתים שנה לעסק, או שכן או שלא, כלנסים בחיובים שרבים לאלשא ספירר שלהם, אמרים. שלהם ישת, ומשפטים במלכות הערשה שלהם. איך שלא יהיה, עשים קליית.

הם נותנים לעסק שנה. ויו יורק לא צריכה אותם. טרמם עשה 70 מיליון דולר בשתי דקות

המזרחי אינו מקיים יחסי מין חדש לפני התחרות, וגם אינו שותה אלכוהול. כשאין מין, אנשים נהנים אנטיכיים. משמחת שורץ נוחתה לחישהקת האיגרוף שנה הם משוכנעים שהעניין ירד, שהאיגרוף ירכוש את לב השחקן הישראלי, הם מקבלים תגובות טובות מסוכני איגרוף בארץ. בינתיים, הכל עדיין שנות, לא בחור עם חסכונות ומסמכים. ולכן איתי עמיתותם מארץ"ב. אבל הרעיון לא רע. שוברד, האיגרוף האמריקני תגיע מולמג של מולמג עלי למאילה, ועמי, להגיע לשיח העשירי, תגיע לארץ. למעשה, אין לאיגרוף הבינלאומי המצופני בעיה להגיע לאיפה שהוא רוצה. צריך רק חסות. סלוליוניות אמריקניות, מכלכות ועוצצי שידור לכל העולם. כאשר הם נוחתים שנה לעסק, או שכן או שלא, כלנסים בחיובים שרבים לאלשא ספירר שלהם, אמרים. שלהם ישת, ומשפטים במלכות הערשה שלהם. איך שלא יהיה, עשים קליית.

המזרחי אינו מקיים יחסי מין חדש לפני התחרות, וגם אינו שותה אלכוהול. כשאין מין, אנשים נהנים אנטיכיים. משמחת שורץ נוחתה לחישהקת האיגרוף שנה הם משוכנעים שהעניין ירד, שהאיגרוף ירכוש את לב השחקן הישראלי, הם מקבלים תגובות טובות מסוכני איגרוף בארץ. בינתיים, הכל עדיין שנות, לא בחור עם חסכונות ומסמכים. ולכן איתי עמיתותם מארץ"ב. אבל הרעיון לא רע. שוברד, האיגרוף האמריקני תגיע מולמג של מולמג עלי למאילה, ועמי, להגיע לשיח העשירי, תגיע לארץ. למעשה, אין לאיגרוף הבינלאומי המצופני בעיה להגיע לאיפה שהוא רוצה. צריך רק חסות. סלוליוניות אמריקניות, מכלכות ועוצצי שידור לכל העולם. כאשר הם נוחתים שנה לעסק, או שכן או שלא, כלנסים בחיובים שרבים לאלשא ספירר שלהם, אמרים. שלהם ישת, ומשפטים במלכות הערשה שלהם. איך שלא יהיה, עשים קליית.

פאני ליוביץ. עילומים אחרונים

לפני שבועיים נפטרה פאני ליוביץ, אחרונת 'חבורת הבימה' בגיל 85. בעמודים אלה, עילומים אחרונים שלה, בעת חזרות על 'בית ברנרדה אלבה' בקאמרי, בבימויה של נוריה אספרט. תצלומים: מיכל היימן

היא מתה מאושרת, אמרה עדה טל בקנאה מטרונת, למעשה, מתה על הבימה. אפילו רבינא לא זכתה לה'. לפאני ליוביץ, זאת המהפכה שיוצא על הרבה כאב וחוסר. תחילה לא פניקו אותה בתפקידים בתיאטרון. מי שראו אותה בתפקיד

הסבתא המסורסת בבית ברנרדה אלבה בקאמרי, תפס מה פיספסו. ליוביץ הייתה שחקנית מוחמצת, אולי לא כל כך בגלל חסדיה, כמו בגלל עצמה. כמו כל האנשים האלה שכבו את ארץ ישראל, גם ליוביץ הייתה עשויה מחומר חקש. הם וחמירי, קורט כל, עם עצמם. יקוב הריינצ'ס את זה. תראה בצילומים. איות עיניים חדות מבע, איזה סגור מורסק. איוו וזיתיות טכניות.

נוריה אספרט, בימאית אורחת מספר, נתנה לנו, ולליוביץ, את הפרס הזה. שניאלה בקרשצ'ו. אלא שחיימי המוסיקלי זהו בקרשי תופס, שכן המוסיקה לא מכירה פאוזות כל כך ארוכות לפני הקרשצ'ו. במעט 10 שנים חלו מאו ותפקידה חקש בתיאטרון, ב'הרייבוק' של ג'וזף צייקין, ועד 'בית ברנרדה אלבה', הרבה זמן, באמצע היה תפקידן קולנועי, ב'המאחז'. הבימאית מיכל בתאום, תלמידה ומעריצה.

ליוביץ מתה כמי שהיה, ביד רמת, בחברת, עד הדיע והאחרון, התבוננות מפוכחת על סובביה, ערכות לחרשות ולמה ששורה בעולם.

עם מותה, חמה חבורת מוסקבה, החבורה שהקימה את 'הבימה'. שמעון פנקל הצטרף רק כעבור עשור, יחד עם רמאל קלצ'קין. בתקופה שהיה של 'הבימה' בגיליון. בנימין צמח, אחיו של מייסד 'הבימה', נחם צמח, שהיה גם הוא במוסקבה והיה יותר בבחינת אודצ'יר מאשר ממש אחד מחבורת. בנימין, צלקת היה לפראנקיית הפריחה של המייסד מתיאטרון טיפוחיו, חי רוב שנותיו בארצות הברית ולא היה חלק מהלוחות 'הבימה'.

אשה מורה, פאני ליוביץ. בלי נוסטאלגיה, בלי סיפורים הידוריים מן העבר, שהקנתו סוכה ואינטליגנציה – הדיע על אינטליגנציה. המון תרבות – מורה מחמירה. תשאלו את כל המאות, משושנת דאר ועדה טל, רדד יוסי בנאי, ומיכל בת ארם, ועד שמאל וילוני – בעצמם, כעשרים מחזורים של בית צבי – איך רעדו מבניה.

למעשה, קצת יותר צעירה מחבורת. מרובינא, צעירה במעט בודד. גם על סף גבורות, היתה פאני, בעיני החבורה המייסדת, 'הצעירה'. ליוביץ באה ל'הבימה' בשנות השלישיות, בידידת כבוד של צוציקים. חרשים ארוכים בלי לפחות מה. ישבה אצל ייבגני ואכסאנגוב, הבימאי הגאון הרוסי, שתקף כמו דג, מתבוננת בחורות על 'הרייבוק'. שבר השתיקה תפקידן.

מאז, 1921, היא על הבימה. היה לי הרבה יותר נוח לכתוב. למאן, ועד היום, גילמה מאות תפקידים. אבל החיים לא חלכים כמו באגדות, בתנאים התיאטרון וקולקטיבי, שהעדיף את קרשית חורו על גודלת הבישור והתאמה.

ה'צעירה' של פאני ליוביץ התבטאה בתפקידים שגילמה (או בהיעדרם). אמרה 'כל החיים לפני'. עברה עונות ולפעמים שניים רצופות, וליוביץ מקבלת משכורת ואינה עולה על הבימה. אי-אחר לא חטל מגם בכישוריה. אלא שבתאטרון, השייר לשחקניו והמנהל בידיהם – ככה זה. פאני, אשה בורצת, קמה, ב'1968, ועזבה בת 60. רצתה תיאטרון נטו. סטאניסלאבסקי בלי תורה שבעל פה חשבה. יהיו לו חברים. לא היה. היא הלכה ללמד. היא לימדה גם ב'הבימה'. היו לה ניסיון והשכלה. המחזורים הראשונים של לוחת הנחל למרו אצלה. אחר כך 'בית צבי' 20 שנה.

בשנותיה ב'הבימה' גילמה, כאמור, תפקידים מעטים. בין היתר את סוכה ב'המאחז' ועונות, אוספליה ב'המלח', וריה ב'גן הירבנים'. ריצתה בת איה ב'מיכל בת שאול'. בהפקה קורמט, שחקת את ברנרדה אלבה, והתפקיד המשוחק עכשיו ביד אורנה פורת. אולי עוד תפקיד או שניים. גם כאמור, פידורים של קולנוע. נקברה בכפר אנו. רחוק מבית-הבימה. במרחק, שהיא עצמה ביקשה כנראה לשמור.

עמנואל בר-קדמא

בלי נוסטאלגיה, בלי סיפורים הידוריים מן העבר. נקברה בכפר אנו. רחוק מבית-הבימה. במרחק, שהיא עצמה ביקשה כנראה לשמור

הסיפור המופלא של תנ"ך ליסבון

בנובמבר 1482, עשר שנים לפני גירוש ספרד, הושלמה כתיבתו. תעלומה אופפת את גילגוליו במשך 400 שנה מאז. עכשיו, יוצא תנ"ך ליסבון לאור במהדורת פקסימיליה, בהוצאת "נהר", ידיעות אחרונות

דב גוחובסקי

ידועת כמה משפחות של סופרים עבריים, בהן עבר המקצוע מאב לבן. בית מלאכה לכתבייד, כפי שהיה מצוי ומקובל אצל תלמידי, בין השאר משום שרוב כתביידיה המאויירים שלהם נוצרו בחדרי הכתיבה, כפי שפירושים, של המגורים השונים - כזה לא היה אצלנו אולי מאז. בית המלאכה של קמראן - עד זה של ליסבון.

כאן, בליסבון, פעלו כמה סופרים, שברור מעבודותיהם כי פעלו ביהר, באהירות סגנונית אמנותית. הספר הראשון הודפס לנו מבית מלאכה זה בכתב ב"ר 1469, והמאוחר ביותר ב"ר 1496, ממש ערב חיסול יחידות פורטוגל.

האחרון שבכתביידיה של קבוצת סופרים ואמנים זו, אף הוא ספר תנ"ך, לא הושלם בליסבון, ובגורא נלקח על ידי אחד הפליטים שנסו מגלות השמר לאשליה, כשאילו שלם מירוש הדבר הוא, כי בית המלאכה שבו מורכב פעל ממש עד לרגע האחרון, כאשר הכותבת של הקיד כבר הייתה בברזיל, אחרי מה שקרה בספרד ב"ר 1492.

כן, במשך כמעט 30 שנה, הפיק בית המלאכה הזה קרוב ל-30 כתביידיה מרביתם שרי תנ"ך או חלקים ממנו, וכן שני סידורי תפילה, ספר משנה ו"חור" של הרמב"ם, ביאור התורה של הרמב"ם והמכלול של תנ"ך.

לא כל הספרים הללו מאויירים, אולם כולם בעלי תכונות משותפות, ונצאנו של שיטת עבודה וזה. אנונימוס יודעים בשמותיהם כמה מהסופרים שפעלו במסגרת זו. אולם איננו יודעים ולא כלום על האמנים שעסקו בעיטור כתביידיה, משום שבניגוד לסופרים, אלה לא חתמו על כתביידיה או לא חתמו לעשות כן.

האם עבודת הסופר נחשבה בעיני אנשי בית המלאכה לעיוק, ואילו עבודת האמנים הייתה במדרגה נחוצה ממנה, עד כדי כך שהחברות נהנו באלמנטיות או שגם בוצעו שתי העבודות בידי אותו אדם? אין לדעת. ברור, כי הסופר היה אחראי לתכנון כתביידיה, לרבות עיטוריה, טקס אם הוא גם ביצע אותם. ממילא, סבירה ההנחה - התואמת גם את מולם העדיפויות המקובל בחברה היהודית ולגבי הספר העברי - שהסופר היה במדרגת חשיבות רבה מעל ולפני המעט.

יש לזכור, כי הסופרים והמעטרים בבית המלאכה של ליסבון כבר פעלו בחיפה עם המהדורה הגדול שעתיד היה לתבא לקץ מלאכתם - ודפוס הספר העברי הראשון נוסד, ככל הידוע, ביוזמה בשנת 1469. ובאים אחריו, כתב-האי האיברי ב"ר 1469, בנאדרתיה (וארי אלגריה כפי היהודים) שבספרד ב"ר 1476, ובפאר שבפורטוגל בשנת 1487.

בית המלאכה של ליסבון התחיל לעבוד, כאמור, ממש בשנת הופעת הספר העברי הראשון. המופיעים, במיוחד אליעזר טליראנו, שהופיע בליסבון, הושפע מכתיבי היד של בית המלאכה שלנו. מאידך, ייתכן ועצם ההתארגנות של סופרים ומעטרים במסגרת בית מלאכה כזה של ליסבון, הייתה מעשה תגובה או מעשה התנגדות כלכלי להמצאת הדפוס. גירוש יהודי פורטוגל חיסל בית המלאכה הזה המכאניסטיו של דבר לכך שדפוס המופיעים היו משמשי רבו ומגננו.

פני קצת יותר משלושים שנה, נסעתי לספרייה הבריטית מוזיאון לברנון, שמוא הפכה לספרייה הבריטית, כדי לנסות ולצלם שפסיות של כתבייד מספר Or. 2626, הוא תנ"ך ליסבון. ברכה פלאי ואני, וזכרונם לברכה, שהיו שותפים בכמה פרויקטים של מילול, שהבחינו על הוצאת פקסימיליה של כתבייד זה אותה תוכנית לא יצאה אל הפועל, הן מסיבות טכניות והן מסיבות כלכליות. אולם מאז אני נושא בלבי את הדרוש העמיק של כתבייד זה של התנ"ך. רשם זה בניו מכמה מרכיבים: כתביידיה עצמו, כשיבות כתיבתו, התעלומה האופפת את גילגוליו במשך בדיק 400 שנה, רושם, שבמקרה של התחדש כל פעם שנחלתי לידיו אותן שיקפות.

לא עוד, שכן בעת כתי הספר עצמו. תנ"ך ליסבון מופיע במהדורת פקסימיליה, וכאמור, תורה מחזרת על אכסניה שלח - ונברה של כרכה פלאי הוא המופיע של הספר הזה, בהוצאה משותפת לנהר, ידיעות אחרונות וספרי המור, ובשיתוף פעולה עם הבריטית ליהודית.

באחד מימי ששי של חודש סתיו בשנת ה'רמ"ג, בנובמבר 1482, סיים בליסבון שבפורטוגל הסופר שמואל בן שמואל מוסא את כתיבת ספרי התורה, תנכיים וחובותם עברו יוסף בן יהודה המכונה אליהקים. זהו הספר המכונה תנ"ך ליסבון. תנ"ך ליסבון, ומשפחות שכינלו לחיפוש זאת לעצמם, חתמו אצל סופרים קדימם גדולי פורמט של ספרי התנ"ך. תחילה נועדו הספרים ללימוד, והם רלים בעיטורים ובאורים או חסרים אותם לגמרי. מאוחר יותר, הפכו מספרי לימוד לספרי קישוט, בלתי יחידים מיוחד של רוחה כלכלית. יחד עם עושר תרבותי. תנ"ך ליסבון הוא אחד מאלה.

שימו לב לתאריך סיום כתיבת הספר. עשר שנים בלבד לפני גירוש ספרד, 14 שנה לפני גירוש השמר על יהודי פורטוגל וגירושם הקיצוני של הגורל היהודי בארץ כנא לכלל ביטוי חריף ביותר. ממש ערב הכללי, פורחת כחצי האי האיברי התרבות היהודית בכל התחומים, לרבות התחום האמנותי.

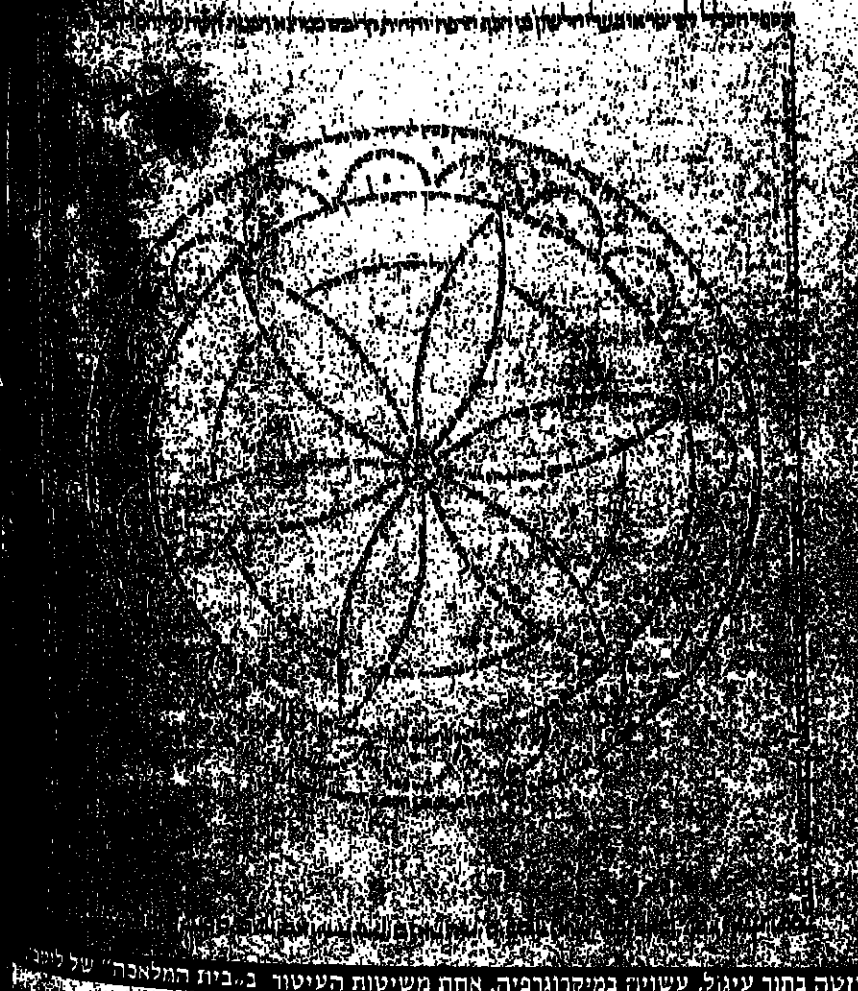
תנ"ך ליסבון הינו רק אחת העדויות לשיאי הפעילות התרבותית של יהודי ספרד (פורטוגל) בסוף גורו עליהם לישול משה גורמים כתיבתם, התפתחות זו בולטת במיוחד נוסף לתרבות שלהם בתנאי חיים של יוקרה ספרד. גורמה, שכאשר תסביבה החיצונית אסלה עליהם מלחמה, הם מפנים את מאמציהם מנימה, לתרבותם הם וליצירתם הם - ושותף כתיב זה שותף ליסבון הוא אחד מהם, מעריץ על כך.

ליסבון, וכאן אחד מיוזמיה של עיר זו בתלדות הספר העברי, התקיים בית מלאכה לכתבייד עבריים סופרים עבריים - מבין של מובנים - היו בדרך כלל יוצרים מודרים. הם פעלו בגורד, ולכן חיווה, שאבו לעצמם חשפנות מעבודות קודמיהם.

ב"ר 1482

בראשית. עיטור עשיר בצבע וזהב ממוקם, למשה הראשונה של התורה

דפוס בתוך עיטור, עיטור במיקרוגרפיה, אחת משיטות העיטור ב"בית המלאכה" של ליסבון

עצם מסגרות מעוטרת של עמודי תרי"ג מצוות, תשובת של ציור מרחים וצבעים

כתבייד ראוי לשמו חיוב להיות כרוך בתעלומה כלשהי, בספר הרמקאות. הדבר אינו נדיר לגופו, שכן כתבייד מרכז בעד עצמו, ועל אחת כמה וכמה כתבייד מעוטרים ומאויירים, ועוד כזה שבדיק נכשלות של תנ"ך ליסבון, אבל הורגלו לכך. התורה של תנ"ך ליסבון היא חיה הנמשכת על פני 400 שנה. בנובמבר 1482 הושלמה כתיבתו בליסבון, ויש להניח כי נמסר אז לבעלי, יוסף בן יהודה אליהקים, והלאה נתיב שבעלי נטלו אותו עמם כצאנח - אם אכן יצאו - מפורטוגל בהיגור גירת השמר. והלאה

כאן מתחילה התעלומה, הנמשכת ממש עד 17 בנובמבר 1882, כאשר המוזיאון הבריטי רכש את כתב היד, בשלושה כרכים, מיד בנימין כהן מברוקלין, ורושם אותו תחת הסימן Or. 636, שלימים שונה לסימן הנוכחי. בשנת 1954 הומרו כריכות העור העומות מן המאה ה'16 והחלו שמורות במובן כספריה בבריכות עור חדשות.

מה קרה באמצע מה היו גלגוליו של כתבייד, שנשמר בכולם להפליא, במשך 400 שנה איננו יודעים. אולי כיום מן הימים, כפי שקורה לעיתים, תגלו הפרטים החסרים.

■ ■ ■

גורלות של תנ"ך ליסבון היא בעיטוריה המפוארים. אלה הם כיסוי לעושר כפול: עושר כפשוטו, המתבטא בעיטורים עצמם, לרבות ההב המדוקע שנעשה בו שימוש בה רב בהם, ועושר אמנותי.

שלושה סוגי עיטורים בתנ"ך זה: מסגרות ובתן תשלובות צמחיות, מסגרות ובתן עבודת פיליגרין עשירה בדיו, ואותיות מקושטות, בצבע וזהב ממוקם. לכל סוג נועד תפקיד משלו. בספר, והוא הדגשת חלוקת הספר למרכיביו. הם מופיעים איפוא כפתיחת כל ספר מספרי התנ"ך, בראשית כל אחת מפרשיות השבוע שבתורה, והם ממריים בין טכסט ותנ"ך לרשימות המסורה הגדולה והקטנה ורשימת תרי"ג המצוות שבתורה.

רוב המסגרות מקיפות עמודים שלמים. מיעוט - סור אחד בעמוד. נעשה בזה שימוש במוטיבים, דגמים וצבעים רבים ושונים - כשהתוצאה הכוללת היא של עושר, עושר רב. מקורגוריה, עיטור באמצעות שימוש באותיות ועיצור, שהיתה אחד מסימני ההכר של בית המלאכה של ליסבון, משמשת ככתביר זה באורה מצומצמת יחסית, בעיקר בעמודי המסורה.

כתביר, מצעם טבעי, הוא אנוניקס, אחד ויחיד, ואכן, עד לתחילת הפקסימיליה ברפוס, היו כתבי יד והנאמ מהם נחלת בעליהם, או במקרה הטוב ובצורה מגבלת מאור - נחלת אלה שכילו לעיין בהם בספריות ומוזיאונים. פקסימיליה, חתום מרובק, של כתביר עזרי צבעים בתנ"ך ליסבון, הינה תהליך שהתפתח בעיקר בעשרות השנים האחרונות, והיה כל התהליך שהתבטא - תהליך יקר מאוד וארוך מאוד. ממילא, גורעות המהדורות הפקסימיליות מסוג זה לאלה היכולים להרשות לעצמם לשלם מאות ואף אלפי דולרים עבור עותק שכזה, מתוך מהדורה שבדרך כלל מוגבלת במספר עותקים, ושוב, בגלל התוצאה הרבה בה כרוך העניין.

כעת, פירסם ר"ד גביראל סרריינה ב"ר 1970 את עבודתו על כתבי היד העבריים של ליסבון, וכן מכלול שלם של עבודות נוספות על בית המלאכה לכתבי יד ועל כתבי יד עבריים מעוטרים. בין השאר, ביעקבת מחקים שלה ושל אחרים, והפך תנ"ך ליסבון, כתבנים וכתבי יד אחרים מתקופת הסוף של קהילות ספרד ופורטוגל, נושאים לתעניינות גוברת וחולכת.

סרריינה היא שכתבה להוצאה הנוכחית של תנ"ך ליסבון את פרקי החקירה, שהרגמו לנוסח קריא ושוטף, מבלי לאבד מפרטים ומעצבים, ע"י ר"ד שלום צנר.

■ ■ ■

במשך יותר משלוש שנים, יגעו רחל קירמאן, רינה וליוז ואלעזר גלעד במלאכת הספר הזה. החל מרכישת הנוכחיות לפרסום פקסימיליה. מכתב היה, וכלה בספר המשלם שלפנינו, כולל ולרבות כריכתו המיוחדת. אי היא איתנו למאה ה'16, חלקים מעבודות נעשו במגבלות קשות של מקום וזמן.

המהדורה הנוכחית של תנ"ך ליסבון מייצגת מהפך גם בתחום זה. כאן נעשה מאמץ גדול להביא פקסימיליה באיכות הגבוהה ביותר האפשרית לכלל הישג יד של כל חובב ספר, וחובב רביר ימי ישראל וחובב אמנות, מבלי לוותר על האיכות בגלל הכנסות, בשל גודל המהדורה.

אם מהדורות ביבליופיליות של ספרים נחשבו ונחשבות כשלעצמן לגוריות, כווישג ידם וכיסים של מעשים בלבי - במהדורות של תנ"ך ליסבון הכוללת היא לערוך מקובלות אלה, ולקבוע שגם ספר כזה מקוטב בכל בית בו קיימים התנאים לכך - שאינם עוד כסף ואשכנזיות, אלא אהבה והערכה, אהבה לספר והערכה לכל מה שהוא מייצג. ■

בספטמבר 1938 עמדה אירופה בפני מלחמה. קולות קרב שכמעט נשמעו מאז מלחמת העולם הראשונה נשמעו ברקע. היטלר תבע לספח לרייך הגרמני את חבל הסודטים בצ'כוסלובקיה, שהיה מאוכלס בלמעלה משלושה מיליון גרמנים. הוא רצה פתרון של משה, כגון משאל עם, או אוטונומיה לגרמנים, כפי שהציע הצ'כים. הגרמנים הסודטים מצידם חוללו מהומות, שהיו מתוכננות היטב, מאדרי הקלעים, על ידי היטלר ועוזי דביר. הגאצים לא הסתפקו במחוז מסופות, ואיימו בפלישה ובמלחמה כדי להשיב את זכויותיהם שנשללו מהם, לפי טענתם, בהסכמים שנחתמו לאחר מלחמת העולם הראשונה. המלחמה, אילו פרצה, הייתה גוררת גם את

בדרך המשא והמתן, כדי לגשר על פני חילוקי דעות ולתרום בכך להבטחת השלום באירופה. העולם נשם לרוחה. השלום ניצל.

■ ■ ■

מסע השיבה של צ'מברלין ממינכן היה מסע ניצחון מפורא. שום כובש עוד לא חזר משרה הקרב עסוק נצחונות ודרי פזנה, כפי שחזר אתמול צ'מברלין ממסעו למינכן, כרב ה"טיימס". "תקדים מינכן", ממשית העיתון, הוכיח שניתן לעקור מתודעת בני האדם את הרעיון המוסטעה והמוישו של מלחמת מנע, וכי מעתה יש לעלות על דרך חדשה, לחתור ולפעול באומץ ובעקביות למען שלום.

כמה שעות לפני הנחיתה, הדרכים המוליכות לשרה התעופה של הסטון היו גרושות המוני אדם. על המסלול ניצבו 120 תיכי איטון קולג' האריסטוקרטי, שביקשו ממוריהם רשות לצאת להרציע ולהרציע לראש המיניסטרס" בניצוחו.

לחנה הבאה מעון ראש הממשלה, רחוב ראובני 10. ההמון המשיך להרציע. הכל מסתערים ומספסים על גג המכוניות. צ'מברלין מגופף בידו וכילו אושר. מגיע לרחוב ראובני. ההמון מריע ותובע. נאום: "צ'מברלין נעתר. מופיע בחלון ומשמיע נאום קצר. "אני מאמין שהשגנו שלום, שלום לזמננו" (Peace for our time). וההמון פורץ בשירה איריה של "גורל בחור כארז".

■ ■ ■

אנגליה יוצאת מכליה. הארכיבישוף של קנטברי מפרסם תמילת ודרייה. האוניברסיטה של ברימינגהם מכריזה על מילת ליומרים על שם צ'מברלין. מציעים להנפיק 2 מיליון בולים להנצחת המאורע ולהקדיש את המורשת למפעל הנצחה צנוע לראש הממשלה.

לאיש ולמפעלו הגדול, תרומה אשר תהיה תורת העם הצרפתי.

גם בברלין חוגגים. כתב הטיימס: "האנשים בברלין, באונטרדולצ'ק, מנסים תיקי, עשור מרליה, הקרא בחורשות. צ'מברלין".

ברומא מופיע מוסוליני על מרחש. "הפאלאציונצ'יה" מכריזה: "במינכן נאמנו שלום המבוטס על דרך, והם אינם מדייאל של העם האיטלקי".

"כן" מריע ההמון בשאנה ונאלץ הדריצה לחזר על הדברים שוב ושוב.

■ ■ ■

הצ'כים צוהלים פזות. כשרא את נכאים ותחושה של אבל לאומי. השלום נח אומרים הצ'כים, אבל עדי האביב הבג על מועבר השני כבר לוטשים העולם וההונגרים עינים לשטחים צ'כים האמורים פולנים והונגרים. היטלר מתבונן ביטע

היה גנוס מלקרא לנשים ולאימהות להיות מוכנות להקריב את בעליהן ובניהם, וכל זאת רק כדי שקארלסבאד ומאריבאד - ערי נפש ומרפא ירועות - יישארו בירי צ'כוסלובקיה".

הסניגור הגדול ביותר של צ'מברלין, שר האוצר ג'ון סימון, היה שיכור מהלחה וניצחון. "הפוסטולאריה" של צ'מברלין בגרמניה", אמר, "אינה רק תודות ליתרונות הטריטוריאליים שהפיתרר ובה בהם, אלא בעיקר ביטוי לרנש תורה של אנשים פשוטים וכנים, שחזרי שלום לארצם ולאירופה. מעתה לא תוכל התעמולה של גבלס להתעלם מן העובדה שצ'מברלין, שנזת עליהם ממורס, הצליח להשיג הבנה עם הפיתרר ולשכנע את העם הגרמני שבראש בריטניה עומד אדם רודף שלום שניתן לסמוך עליו".

ובכלל, הוסיף, יש גם צדק בטעיון הגרמני. התביעה להגדרה עצמית לגרמנים הסודטים, שרצונם להצטרף לאחיהם ברייך

פיוס גרמניה הנאצית". והפיתרון שהוא הציע, הבטחת ביטחון אירופה על ידי ועידה בינלאומית לשלום וביטחון, בה יש לשתף גם את ברית המועצות, שלא שותפה בהסכמי מינכן.

אנשים רבים סבורים, אמר צ'ריצ'ל, שהסכמי מינכן הקריבו רק את האינטרסים של צ'כוסלובקיה, אבל, למעשה, הם הקריבו את הביטחון, ואולי גם את העצמאות של צרפת ובריטניה. לא היה סתם משא ומתן של קח ותן. היה עלינו להביא בחשבון את האופי של התנועה הנאצית והשלטון הנאצי... לעולם לא תיתכן הבנה וידידות", טיים צ'ריצ'ל את דבריו, לתשואות ספסלי האופוזיציה, בין הרמוקרטיה הבריטית לבין הרייטאטורה הנאצית, שדממה את המוסר הנצרי, שהייתה את האלימות הבאורבאית וטיפחה את פולחן העריצות והכוח... כעוד כמה שנים, אולי כעוד כמה חודשים, נעמוד

צ'מברלין והמטריה הצמודה שלו הסכו סמל לפייסנות ולעיוותן פוליטי.

■ ■ ■

כיו בספטמבר פלישו צבאות גרמניה הנאצית, לפולין. כעבור יומיים מכריוות צרפת ובריטניה מלחמה על גרמניה, שדחתה על הסף את האולטימטום בתביעה לסגת מפולין. מלחמת העולם השנייה פורצת. הסכם מינכן, מסתבר, לא הציל את השלום, אלא קרב את המלחמה. הוא היווה שיא של גניסון שוא לפייס את גרמניה הנאצית ולעורר פתרונות של שלום בכל מחיר.

כיום, לאחר מעשה, מי שסוקר את ההתפתחויות שקרמו למלחמת העולם השנייה, אינו יכול שלא להגיע למסקנה, שהכל יכול היה להיות אחרת, לו עמד אנשים אחרים ושיקולים אחרים במוקדי ההכרעה בשעות הגורליות ההן.

הצלחתו של היטלר להונות את בריטניה וצרפת, ולמעשה את העולם כולו, התאפשרה

היה גנוס מלקרא לנשים ולאימהות להיות מוכנות להקריב את בעליהן ובניהם, וכל זאת רק כדי שקארלסבאד ומאריבאד - ערי נפש ומרפא ירועות - יישארו בירי צ'כוסלובקיה".

צ'מברלין אחרי מינכן קבלת גויס נלהבת, "שלום בימינו" הונוחה התגלה אחרי כך

המשלה בריטנית מול צ'מברלין במגישה עם היטלר

התרמית הגדולה ביוחתו

היום לפני 50 שנה, ב־30 בספטמבר 1938, חתמו היטלר וראש הממשלה בריטניה צ'מברלין על הסכם מינכן המכורסם • היטלר הולך שולל את בריטניה ואת העולם כולו • האם ניתן היה לעצור את מלחמת העולם השנייה

צרפת ובריטניה, ולמעשה את אירופה כולה. קולות המלחמה הלכו וגברו. הצבא הגרמני והצי הבריטי גייסו.

צ'מברלין, ראש ממשלת בריטניה, יצא למינכן לפגישה גורלית ומכרעת עם היטלר. התוצאה: הסכם מינכן שנחתם בדיוק היום לפני 50 שנה, ב־29 וב־30 בספטמבר 1938, והסך לנקודת שיא ומיפנה בחיסוסיה המורדנית, אחרי התאריכים הגורלים שבכל הזמנים.

צ'כית נדרשה לוותר על חבל הסודטים, ולאחר שנחתם הסכם הישימי הוסיפו צ'מברלין והיטלר עוד התחייבות אישית. הנציגות, לאחר פגישה נוספת בארבע עינים, בה נחנן ביטוי ל"שאפה של שני העמים לחיות בשלום ולא ליהם עיר מלחמה". מתוך תקווה שארצות אחרות ויכו בעקבותיהן

השעה הייתה 5.38, אחר הצהריים יום גשום. צ'מברלין הופיע על כבש המסע, מחוץ ומגופף כבובעו לקל תרועת ההמון. נהיג ניש אל המיקרופון, שלף רף ימיו וקרא בהתרגשות בפני הקהל הצעום, את הצהרת השלום המשותפת לו ולהיטלר. הוא נכנס למכונית, שביקושי הצליחה לפלס את דרכה בין ההמונים המריעים, לקראת היצד הבא, ארמון באקינגהם.

כשהגיע לארמון, מתאר כתב ה"טיימס", הופיעה קשת בענן מעל גגות הבתים, כאות מבשר טובות לימים הבאים. צ'מברלין נכנס לארמון, כשקהל ההמונים ממשיך להריע. נחיל, רוצים את צ'מברלין אנו רוצים את נחיל.

ראש הממשלה חזר והופיע על המרפסת בחברת המלך המלכה, וההמון פורץ באופן ספונטני בשירת החמנון הלאומי. מכאן

בחנויות הממתקים מוכרים סוכריות ובכוחות שוקולד עם ריכוזו של צ'מברלין. הביבנס, יוצא מבליי ומצטט, בין השאר, ריבוי איכר וזון המפרש ידיו למרום, עם חתול בשורת השלום ממינכן, כפריאה יש לחיבים. בחולנו מבטלים את הגיוס שהוכרז ערב מינכן, אלפי רגלים והמוני חוגגים ברחובות. שולחים וז ענק לצ'מברלין.

גם הצרפתים, השותפים להסכם, צוהלים. "יוי דאלארייה" קורא ההמון, ומפגין את ראש הממשלה כפרחים. "חי השלום", קוראים ההמונים הצוהלים. העיתון, סארי "סארי" מציע להקדיש, כאות הוקרה לצ'מברלין, חלקת אדמה בצרפת עם בית קטן וצנוע, הכולל את טעמו ואופיו של האיש, על חוף נחל, שדרי הוא חובב יריג, עם חברת המלך המלכה, וההמון פורץ באופן ספונטני בשירת החמנון הלאומי. מכאן

בשקט ובדיוק, ליד חבא - סיפוח תומל הפולני ראובני עם פרווריון ימנית. כיו סבר סימך ככר קורס לכן את אוטושרי. פורש שתביא בעקבותיה, כעבור 11 ימים, תגלה כאיוולת מדינית והקמשה תנא.

השניה כל הקלפים ייסרפו והסכם מינכן בבעד לקולות הצוהלים מחולל למרש. כליל, או רק נדחתה למועד אחר. ההמון, הממלכה, האמנם חרחתם סכנה. המלחמה חשיג צ'מברלין, "שלום לבנו", כפי שטען דובריו, או כניעה באי כבוד ובראי בכל את. לחזין את המיקלטים להצטייה במסכת את לחוק את הצי ולתגבר את חיל האוויר.

התגובה הראשונה, המידית, הייתה התפטרותו של ראף קוטר, שר הישיבה, שהיז שכל גורל צ'כית עומד כאן על ש. המאזים, אלא גורלם של המוקרטיים וי

הגרמני, תא כיסוי כן לשאיפה טכנית במציאות של ירכיו חומר תקוה בה חי נעננים.

מל צ'מברלין נצבא האופוזיציה מילתג חליבוור" וקבוצה אקסביסטיה מפיין השמינים ובראשם וונסטון צ'רצ'יל. צ'מברלין לא הציל את השלום אלא את היטלר, אמר איש חליבוור" צ'רצ'יל. הצויד. חלויכות שניינו אינו בין רוחו של שלום לרדשי מלחמה, אלא בין אלה שטאמנים לחישר לבין אלה שאינם מאמינים לו. חו על ידי מליטאריסטיים וקטטיים.

בישלונו של צ'מברלין, אמר איש חליבוור" חניש מוסיס, הוא בכך שלא הכין את המסיבולוגיה של הדיקטאטורים. אבל הציבור אינו בעד מלחמה, אלא נגר

שוב בפני דרישות לוותר, לא רק על שטחים, אלא גם על עצם היריחו.

לאחר יומיים של ריון עם צ'מברלין לחשיב לתומכיו ולחוקשיו, לא גילית מוהינות, או חלשה, אלא עשית כל מה שאדם אחר היה עושה במקומי כדי למנוע מלחמה. איש לא עמד כמנוי בפני הכרעה של ארצות הברית והדומיניונים הבריטיים ובעיקר חסכו ווסא, הזכיה שלטת הברית גרמו עוזל לגרמניה בהסכמי ורטא, לאורי מלחמת העולם הראשונה, וכפר עליה תנאי כניעה משפילים.

חסדי המס והגישו את הסתירה בעובדה שמר אחר. שאמו תמצמות, על פי העקרונות של נשיא ארצות הברית וילסון, לכנס את הסכמי השלום 1919, על

הודות לצירוף של כמה גורמים חלקם המה של מלחמת העולם הראשונה, האוהדה והשעה שצברו מלחמת "קטנות" כגון מלחמת האזרחים בספרד, פלישה איטליה לחבל, מלחמת יפן-סין במזרח הרחוק, והובט שלום אמיתית והרצון הכן למנוע מלחמה נוספת בכל מחיר וחלשה של צרפת ווסק תגיבו של ארצות הברית והדומיניונים הבריטיים ובעיקר חסכו ווסא, הזכיה שלטת הברית גרמו עוזל לגרמניה בהסכמי ורטא, לאורי מלחמת העולם הראשונה, וכפר עליה תנאי כניעה משפילים.

חסדי המס והגישו את הסתירה בעובדה שמר אחר. שאמו תמצמות, על פי העקרונות של נשיא ארצות הברית וילסון, לכנס את הסכמי השלום 1919, על

הודות לצירוף של כמה גורמים חלקם המה של מלחמת העולם הראשונה, האוהדה והשעה שצברו מלחמת "קטנות" כגון מלחמת האזרחים בספרד, פלישה איטליה לחבל, מלחמת יפן-סין במזרח הרחוק, והובט שלום אמיתית והרצון הכן למנוע מלחמה נוספת בכל מחיר וחלשה של צרפת ווסק תגיבו של ארצות הברית והדומיניונים הבריטיים ובעיקר חסכו ווסא, הזכיה שלטת הברית גרמו עוזל לגרמניה בהסכמי ורטא, לאורי מלחמת העולם הראשונה, וכפר עליה תנאי כניעה משפילים.

חסדי המס והגישו את הסתירה בעובדה שמר אחר. שאמו תמצמות, על פי העקרונות של נשיא ארצות הברית וילסון, לכנס את הסכמי השלום 1919, על

תערוכת רהיטי ישראל '89 גני התערוכה, תל-אביב 22.9-3.10.88

**אירוע
שנתי
בסוכות**

מועדי התערוכה

תאריך	יום	שעות	פתיחה	סגירה	הערות
22.9	בשבת	10.00	17.00	23.00	
23.9	ראשון	10.00	17.00	23.00	
24.9	שני	10.00	17.00	23.00	
25.9	שלישי	10.00	17.00	23.00	
26.9	רביעי	10.00	17.00	23.00	
27.9	חמישי	10.00	17.00	23.00	
28.9	שבת	10.00	17.00	23.00	
29.9	ראשון	10.00	17.00	23.00	
30.9	שני	10.00	17.00	23.00	
1.10	שלישי	10.00	17.00	23.00	
2.10	רביעי	10.00	17.00	23.00	
3.10	חמישי	10.00	17.00	23.00	

איוור צירני מוצרי עץ ורהיטים בישראל

תנועה
ישראלית
ענף העץ

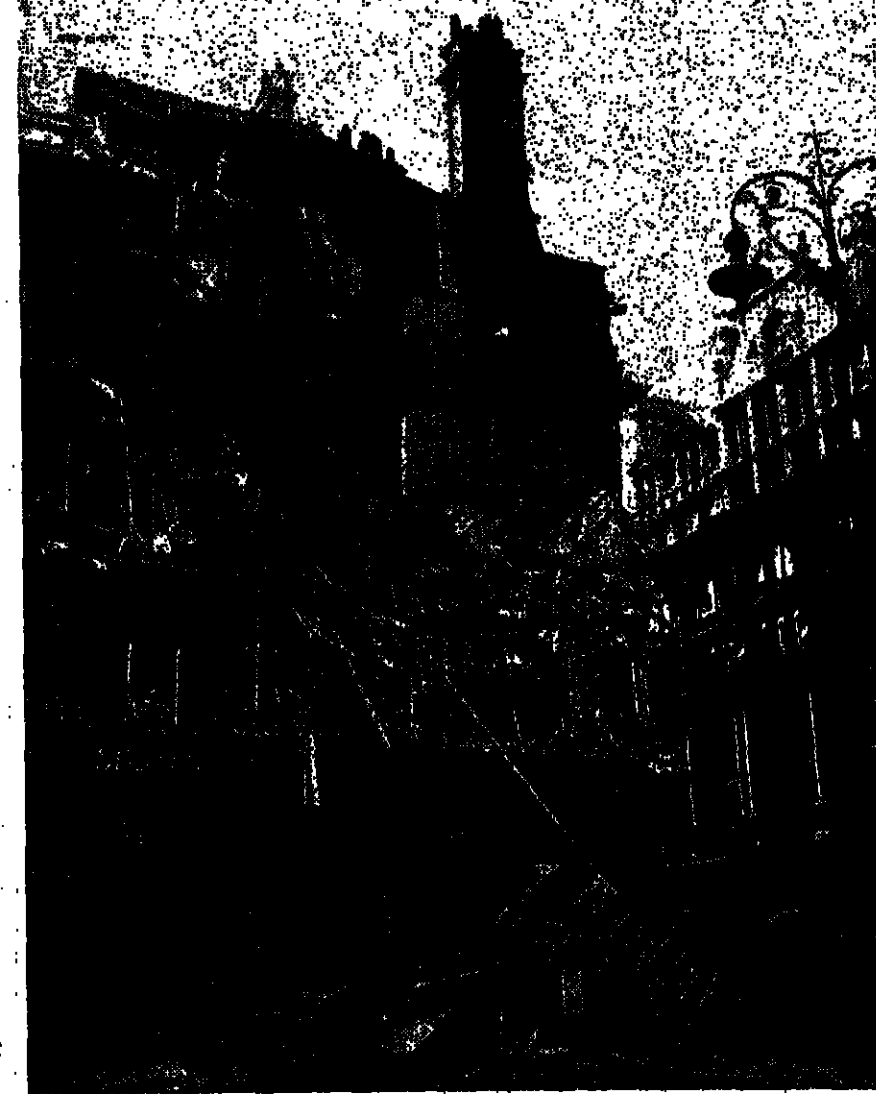
משרד
התעשייה
והמסחר

משרד
התעשייה
והמסחר

נוויל צ'מברלין, האדון עם המיטריה, התקבל בתרועות ניצחון עם שובו ממינכן • „לא גיליתי פחדנות, או חולשה“ • הוא התייחס אל היטלר כאל „פארטנר לעסקים“ • היטלר: „אויבנו הם תולעים קטנות ועלובות. ראיתי אותם במינכן“

צ'מברלין ונאומו: „רק אני יכול לומר כן או לא ולהכריע גורל של מיליונים“

למזון מפוצצת מן האוויר, שנתים אחרי „החשכה“

1939. גם לאחר פרוץ המלחמה עדיין שרר היטלר על שלום. הוא מציד תוכנית מ-14 סעיפים להסדר, מה שמסביר, לדעת ההיסטוריונים, את ההשתנות בה התמיכה בצ'מברלין להכריו מלחמה על גרמניה. כיום, 50 שנה לאחר מינכן, כשאנו נלחמים בסיון בעקבות המלחמה והשואה, ניצחון פרשת מינכן כתמרור וכאזהרה. במסגרת התערוכה בה הונאה כוללת הונאה עצמית של צ'מברלין ותומכיו והונאה מכוונת, משיגה וערמומית של היטלר.

היטלר ראה בפיסגות של צ'מברלין ושל חולשה המבטיחה לו כיבושים ופחדנות, ולא תהליך של הכרזת מלחמה. מתוך עדויות שנחשפו לאחר המלחמה, מסתבר עד כמה היה פילוסופיית ממש מיקח טעות מלכתחילה. באוגוסט 1939, עשרה ימים לפני הפלישה לפולין, נאם היטלר בפני אנשי המטה הצבאי של „אויבנו הם תולעים קטנות ועלובות. ראיתי אותם במינכן“.

שר החוץ של מוסוליני, גליאצו ציאנו, שפירסם את הכוונותיו לאחר המלחמה, מסביר: „ככל שצ'מברלין הרבה להפגין חלשנות ורעבות כדי לזכות בידריותו של מוסוליני, כך גילה מוסוליני כלפי יום של בו ובטל, עמדה עניינית, אמיצה ובלתי מתפשרת על פי המסחר של הדיפלומטיה הגרמנית, וזוהי מסוגלת להחליש את מוסוליני ולעקר את ביטחונו“.

גם במשפטי נירנברג זודה המושל מן קייסל, בתשובה לשאלת הנציג הצרפתי במשפט, אם היה הרייך מתקין את צ'כוסלובקיה אילו עמדו מעצמות השעשע לימינה של פראג, „ראי שלא... לא היינו חוקים מבחינה צבאית, משרת מענק חוץ לסלק את רוסיה מאירופה ולחזותה מן פד להשלים את חימושה של גרמניה“.

השנים 1933-1939 חיו, אירופה, שנים גורליות. מדינאים חכמים ומנוסים כארנסט נאש, נשיא צ'כוסלובקיה, ונוריו קלימנסו, המדינאי הצרפתי הישן, הבחינו בסכנת העריבות וההנהגה העצמית וזרת האסון, גורג' קלימנסו, חוקן וחכם, החזיר את מאמין בגרמניה, ראו הוזהרתם. בעד שנה, שנה, חמש, אולי עשר שנים, יעל עמדה הגרמנים שניתן. קלימנסו תבע ב-1935 להחזיק במשך 30 שנה, עד 1950, חל כח של המעצמות בחבל הריין שבגרמניה. לקדם מצב בו יחליטו הגרמנים להחזיר חזרה השלום.

ואמנם במאוס 1936 חפר היטלר גסס את הסכמי לוקאנו מ-1925 וחלל את חלבל הריין המפורז, פעולה שהייתה הוערבות צבאית מצד גרמניה וזוהי היתה מביאה ללא ספק לנשלות של כאתה תקופה ויחית עדיין אסטרטגיה בגרמניה להיטלר, כך היתה גמגומה והחלף שלא לדבר על שואת העם היהודי, הלא היתה מתחללת לו גבלם היטלר בלי מלחמה.

אם לא תעצור את גרמניה עכשיו, את או שר החוץ של צרפת פלאנרין, מי שלט סרח ושיחית פעולה עם הנאצים במשלה וישי, הרי נגמר הכל. אם לא תעצור את גרמניה בכוח חוק, המלחמה היא כלול נמנעת. אולם רכיו, וכמה אזהרות נטפח באותה רוח, חיו של קרא במרוב.

לא למלחמה? „כתב או בטאן חלייסר, היילי הראלר, וביטא את העובדות הכמעט מוחלט ששרר אז בענין זה, והיה הסכם, היא ענין לפלפול משפטי, אבל לא עילה למלחמה... ש.לנצל את נבנות היטלר לשיחות שלום ולנסח הסכמי לוקאנו ויש ולחזות את גרמניה להחזיר לאומיה“.

יש לזכור, כולל בענין זה צדדיו בכורונות, כי בזמן ההוא חזתו צדדו לפד חוקת עד כדי לגשו את הגרמנים מלחמה, חיי, גם בלי העזרה שלבשת היתה באה מבריסנות, וכך אבר לבלי השב ויחזיר את כלום את שאיפות של היטלר בלא מלחמה רצינית.

הסכם מינכן היה מקרה אחרון. כיון חמיהם של אותה „מדיניות של אשליה“ שלא ידעה לקרוא בגוף את המטה והחליטת לאחר מניעים וגורמים. לפחות חמיהם עתידים, כיוון ההיסטוריה אינה חזרה על עצמה, אבל שישלם, מבנים וחברות ויחזיר על עצמה. הצ'מברלין והיטלר יליים את מינכן ומחלפת.

מינכן מהווה אזהרה. אזהרה וקריסה לגיונים כאלה כלל משום וכלל המלחמה. לצינים אין להציג חמיהם, ולחלופין המתעלמים ממציאות אנושית ומחלופין בשטח. ליונים, ההצדקה, שלום אינו מוחלט. השאלה אינה מה אומר חוקר אלא למחשבה. יש מי שיש כוח מלחמה. צדדו הוא חוקר. יש מי שיש כוח מלחמה. צדדו הוא למרות הכל, חסרונם שלום לאומי.

העיקרון של התגרה העצמית, אבל לכאורה עקרונות אלה נשללו מהגרמנים המנוצחים עצמם. כך שאם היטלר תוכנן לעצמו ריבונות על גרמניה שסופחו לצ'כיה כדאי לבוא לקראתו, ואז יבטח השלום.

מתחת לפני השטח פעלו כאן גם מניעים אנטי-סובייטים ואנטי-קומוניסטים. המימטר הבורגני-קפיטליסטי ראה בגרמניה מחסום בפני הבולשביקים. הניסיון הסוציאליסטי הוליד בבריסניה בשנות ה-30 את ההיסטמה „מוטב היטלר מאשר כלום“ ראש הממשלה הסוציאליסטי של צרפת, וכדאי, בכל זאת, לנסות ולהתמיים עם היטלר המרוחק את הסכנה האדומה, במקום „לצאת למלחמה בשל מחלוקת בארץ רחוקה“, כדברי צ'מברלין.

צ'מברלין ותומכיו מריניונו פעלו על פי מערכת שיקולים, שלא הצליחה לאבחן ולהבין את סיבו של המשטר הנאצי, כאדיאלוגיה וכשיטה פוליטית, ואת הכוחות המניעים אותו לקראת יעדים שדמינונו של צ'מברלין, איש עסקים אפור ומדינאי פראגמטי, לא היה מסוגל לחזותם.

ואם אהא היטלר שותף למשא ולמתן על פי מושגיו ותפיסתו שלו פארטנר ככל פארטנר. הסכם הוא הסכם ומלה היא מלה. צ'מברלין נתנס למחשבותיו וניסיון רבים מכונים „ריפולמטיה של אשליה“ או „מיסטיקה של שלום“, המתעלמת מן המציאות כשטח וממציאות את העובדות על ידי הופנוה עצמית לפיתרון הרצוי.

הבייסי נהג, למשל, על פי הוראות מנכח, לצנור בעקבות מישודי אקטואליה, ואפילו תוכניות לדים, בהם נאמרו דברים בגנות גרמניה הנאצית. הליינשל טייס סרב למרס, לרונגמה, גילוי דעה בגנות הפייסנות שהשמיע חוגים וקבוצות שהתארגנו סביב וינסטון צ'רצ'יל ואקטיביסטים אחרים.

המגמה לחמש ולחוס את הצבא לקראת עימות אפשרי, נתקלה בתגובה עוינת של חסיד המיס, היסטוריונים ופרשנים מומחים הרגיטו את הרוחות. היטלר חזר באמת לשלום, ומעניין בידריות עם בריטניה, אמר ארנולד טוינבי, לאחר ביקור בגרמניה ב-1936. במקביל התפתחה באנגליה תנועת שלום פעילה ופופולרית שהשפיעה בעקיפין על מדיניות המיס של צ'מברלין.

ראשיתה של התנועה בהתארגנות סובטאנית של מדים וסטודנטים באקספורד בפברואר 1933, שהכריזה באמצע אוקטובר של „לעולם לא גילחם וכשום תנאי, למען המלך והארץ“. לתנועה הצטרפו אישים מפורסמים כברטנר, ראסל ואלדון האקסלי, והיא נכתה לתמיכתם של בנדרר שו וירג'יניה וולף.

התנועה הוציאה לאחר כתב עת בשם „הדשות השלום“ שהביא חדשות, מכתבים למערכת, כתבות ומאמרים בנושאי השלום, באנגליה ובעולם. בראשיתה הטיחה התנועה, למדיניות שלום עקרונית מתוך אידאליזם טהור ואמיתי, היא אי שלחה נציג לאי לפייס בין יהודים לערבים בתקופת ההמאורעות.

ככל שהקונפליקט האנגלי-גרמני התחזק והחזיק, ואילו תוקפנותו של היטלר הפריכה למעשה את התאוויה שלהם שהשיגו יתר ורצה שלום, הלכה התנועה והורדתה יותר ויותר עם העמדה הגרמנית, עד כדי תמיכה גלויה ומאסיבית בגרמניה הנאצית.

כך באפריל 1939 כתב „הדשות השלום“ במאמר מערכת, שוב מקפת גרמניה ככוחות עוינים, ששות היא לחניח שהיטלר הוא אויב השלום. האדמות במחלוקת הן יותר גרמניות מגרמניות, ויש סכנה שהפולנים יגרדו את איירופה למלחמה על דרישותיהם הקטנוניות.

אחת המשתתפות הקבועות בכתב העת, אהל מאנן, כתבת באוגוסט 1939, כחודש לפני פרוץ המלחמה, מתאבק האמיתי נגד הפאשיזם אינו מאבק בהיטלר, אלא בצ'מברלין (גם הוא בעיניה מליקאנט מין), ואף קופר, וינסטון צ'רצ'יל ואנטוני אידן ושר החוץ שהתפטר קודם לכן במחאה על מדיניות המיס של צ'מברלין. הסכנה הפאשיסטית האמיתית היא בעמדות האנטי-נאציות ובעיתונות המשפעת מתעמולה יהודית ומאלי חו: יהודים ומעוררים תעמולה ואת „העמדות הקיצוניות של התנועה, עוררה את הסכנה שהיא תמכת על ידי גרמניה. וזימן גיטס כדוגמילי חעלה את האפשרות שהתנועה מקומנת על ידי גבלס, אשמה שנודעת על ידי ידו התנועה סטוארס מרדס שביטש עם זאת תמיכה גמורה בעמדותיו של היטלר. איני סבור שצ'מברלין יותר עד עכשיו מקשיק לגרמנים. הוא עליו לתת הדיבה יתור, למעשה הוא לא עשה שום מאמץ רציני ממש, לקראת שלום“.

היטלר מצידו ידע לנצל חושך את

הבייסי נהג, על פי הוראות מגבוה, לצנור בעקבות מישודי אקטואליה, ואפילו תוכניות לדים, בהם נאמרו דברים בגנות גרמניה הנאצית

אתה קורא "ידיעות אחרונות"?

**עכשיו גדול יותר וצבעוני יותר
עם הגרלת פרסים בכל גליון.
השבועון היחיד לגילאי 8-12 שכבר העשיר
את עולמם של מאות אלפי ילדים בישראל.**

להשיג בדוכני העיתונים

פ. ל. נ. ו.
שבועון צעיר

ד. צי. שבעון דיעות אחרות

יִזְוֶה אִדָּם. תַּצְלוּם: שׂאוֹל וְלוֹל, מִבְּחוּץ, בְּתֵים דְּלִים וּמוֹנָחִים. בְּפִינִים, שְׂטִיחִים מְרִיִּים, תְּמוֹנֹת, כְּלִי נְחוֹשֶׁת שְׂעוּבִים בִּירוּשָׁה

עברו 14 שנה

**זיוה אדם מת'א ובני משפחתה קיבלו אישור נדיר
לבקר את קרוביהם בהרי הקוקוז. רצו מהם בנות,
ווקמן, פרטים על ועוננו. קיטרו על גור בצ'וב.
פרסטרויקה? קודם שיהיה בשר**

להלך על הישראלים, שמר ביטול על המסע, הביא להם בעת הצורך.

■ ■ ■

גם כהנתות הרחבת של מחשקה לא התני להם איש, בעוד הם מאמינים בתמונות, ויגש אליהם, אדם, הכיס כאבי המסמכתו ונפל על צווארו. ידעת שאתם צורכים להגיע, כי כעך מדברים על כך שכונות רבים, אך, לא ידעו בדיוק מהי אמר האיש, שהכניס התורה, או הכניס הישראליים, כי המברק ששלחו מישראל ובו פרטים על תאריך בואם, מעולם לא הגיע.

למחרת יצאו להם לבית הקברות, עלתה לגבירי בני המסמכתו משם יצא למיני קבר, שומרים רבים בכל מקום, אולי בכל הסכסוך בין ארמניה ואסטרבחי, ואן, שתי החובליקות והשכונות, מספרת ויתור, בהם שחקמו לפני 15 שנה בזה וכלי, בתיים ככני 10 שנה ויתור, תומכת מחבורות, תורת ורשום בכל מקום, מוכנות מדורות, תורת מרגם לאורה, גם כלבוס גיבת הדרתו שומרים, אמור, ללא חן, ללא כל קשר לאוקמה מדורות.

בגיגור לעיל, הסכימו בהם חור שוכנת - יפחיתו, ערבות, פרטים ורעות תורה שוכנת - הדרום המפלים את המסע, וברקע שישות ורי דוקאם אשר על מסגרת לא אתרים מהם לא נמס השלל.

גדירה, והרכבות היוצאות בכו.
מסבסבאביידיאן: זה האגלכלמת ביותר,
מסטר ויווה. הכרכת זה נסע למצאילה
אכן התקין את המגיסין' סירורן, הלונת
תוקעים את האים כנסים' שירותים
מומחים. למוחל זה משמעת אירובי החתאי
על הקדו היה יודי מברא עקואאי, שראג
טסן משתרת על שסח של 50 אלף קמ' בין
דוקור לים הכסטי, שחא האגב הנדור ביותר
והאובלסיה מורכבת מלאמים רבים, כנז
הר"ג, בתורכית, פירוש' דו' רגססן - מרינת
שלישים לשראל. ראשני ההדורים והשיבו
נח. וזריא, שנחשב העדו העיסר' איכות
החשט כשליט העריבים אשר אליזו תמרים
אסים. זה חאס דו חסס הנשמי של העידים
והדורים העריבים.
החלופים כנסת' 1722 נכסס ואיור על ירי
הטורכוי' מהדורים למריסס ולכרסס, עד
האיור' בשנת 1921 יחיתה רגיססן מברסניה
כסן מהדורים, נסרה בשנת 1722 על ירי האסר
כסן אלה תורכיס' לרובת' 1722 אלף טורכיסים

[illegible][illegible]

נבצעונו יותר
בכל גליון.
ילאי 8-12 שכבר העש
ת אלפי ילדים בישרו

כני העיתוני

עכשיו גדול יותר
עם הגרלת פרסי
השבועון היחיד
את עולמם של מא

להשיג בד

בעד

נ ר

שבועון צעיר

אנחנו

פ.ל.

100

אני רוצה לספר כיצד הגעתי אל הסיפור הזה. סיפור מורד, מופלא. באושוויץ, כבוד התרושת הכי שיטתי והכי מבריק למוות שיצר האדם מאז היותו, אתחננה אנשינו ניצוח אנשו, ואולי אהבת גבר לאשה, הצילו חיים. תרצה: הימה והחיה, גילגולה של מיתולוגיה בניאחיה הנאצי.

למעשה, זהו סיפורן של שתי אחיות, שושנה וציפורה לבית ציטרון. שושנה, היום אורנשטיין, היא אמה של מיקי מרין. ציפורה, היום טהורי, היא דודתה. מיקי מרין, נשואה

שרותנו בעל, כתי אביה ואני, הגענו
סוקה, מלוקה, העיד בתי גרה המשפחה
לנו, 1939. באנו מארץ ישראל היינו
עם שנים בעל, מתוכם, ערל פועל בית,
גובר פרס. פרנסה רחוקה. מי חיפש או
נוסעים החרים, שראו מרוחק, אמרו חזרו
הייתו בני ארץ. ארץ ארץ, כסף
חוור, לא נסעו. אכלנו את הבשר לנו
מעמי. בפעם הרביעית, החמינית
ועשית. למדו או ידעו. כולם אמרו,
אנחנו, תולת לחיות מלחמה ככה. נסענו.

ומן לא רב אתרי שהגענו, הוחלו חוקי
נברג על סלובקיה. השלטון היה בידי
'ינקובה גאדרה' (המישמר של לינקה, כך
אָה המיליציה הסלובקית. עומדת בדרך של

ללי גם האחרים. אבל אסור היה לצאת
השורה. המכשנו ללכת עד שהגענו לצריף.
ועלינו להתפשט. להתחלקל. אמרו. הייתי
חורגה בשורה. התנועו ככה. התחלתי
תפשט לאט, תוך שאני מתייחס, מתאמץ,
י שומעת איש אס.אס. קרד בשמי רזה
אובך. דאגור, רז ויהת מרדפת הארצות
את מבקשת לבוא אלי. מה עם הילדים
ולדת. תשאירי אותם כאן, בניתים. אין
זאב. אמרו אביבה, תכלי עם האיש, אני
מוזר על היתנוס.

הלכתי עם האיש, לא חורתי לראות את
אז לא ידעתי, שהוצאתי בשניה האחרונה

מדות בצד השני של מידת התענוגות
א מדות אחרות. נראה כמו ידוע
נראה. המספרים נוקטים על ידי
שן, ארבע מידות, בולק הנפיש של
מים, זה ידוע מוכבדי של אדם
משכנים אחרים בניינים
גשפיע, זה מעל זה, אטעו בולק
זה היבר של אשוויץ לכל אורך
גלות אחרים מידות מידות, כן ג
ל פרעשים. כמו מאמריו

עבודה - סיני הריסות העני הפול
שוויינצ'ים (אשוויץ זה השם הנרמז)
כדים בתנאי טרור. יורים בנו למות

יין, שרתי. הגרמנים
אדוּת את יכולה לשיר
נודת בכבי. לא יכולה.
רמעות וזלונות. קצין
עוברת פה. אני

רצה לחלון. סשה
אני מחליטה למ
שנים כאן, אין י
לחיות נגינה ופח

שלו. איפה הילדים לילדים, אני אומרת האמת בבת אהוב. את חיייה, בעוד ילדי שושנא? גם את לא ידעתי בדיוק שניצלתי ממותי, מותי האמיתי מה ש

לא, פותחת את הדלת.
איתה יחד. אני שלוש
כזי, מה יכול להיות?

שושנה וצירפלה
הן במלסו מהצעד
באחד הכפרים, ער
אנו חוזרים אל
מבוכו הלבן
שמריכה את מע
מצינו לממש
בגישות ושיחות
אמרת ציפורת, א
בטח לא מעבר ל
הוא חסר אחריות

ני עושה את המוות
 ם? מתי גלך לבקר
 ידעת לו ציפורי עמ

ציטרון. כשלה מסריים, באורחות סתרים או הרוסים. כלום אהבה גדולה והנפיה היהודית היא אהבה אשר, ברור, אינו יודע לא מפיות. גם לא יבצע עיניים, אשורו, מקום של שיחות נפש. הגזעני.

ת, מקבלת היתר-עליה
ל אותה אוניברסיטה
ריון המתקדם מונע

חיפה ודחיה

קצין אס.אס התאהב בה. בזכותו ניצלו חיי
חיי אחותה באושוויץ. את הילדים הם לא
הצליחו להציל • מיקי מרין, בתה של
האחות, גדלה על סיפור חיים זה. הוא
שימש השדאה למחזה „בעיד אין אור“,
זעולה בפסטיבל עכו

מיון: צימורה ושוסנה לבית ציטרון, 1945. משמאל: שושנה וצימורה, 1988. תצלום: מיכל היימן

וְהָיָה אֲמִיתוֹת יִשְׁאָרוֹן. בְּחִסְטִיבֵל עֵבֶר,
וְהַלְכָה מִחוּץ שְׂטֵרְתָהּ. עֲבֹרָה וּבִיחָה
אֶרֶץ אֲדָרָא. מִכּוֹחַ הַחֲבֵטָה, שָׁם בָּרָא וְהָאֵם
יָרְדָה שְׂרִירָה עֲלֵיהָ נִתְּעָלָה אֶל הַסִּפְּרָה.
מִיָּקִי מִיָּין, אֶפְסֵר לִהְיוֹת, נִלְרָה
אֲחֻזָּתִי. אֶל בְּנֵימִי, כִּשְׁ שֶׁנִּשְׁרֵם בְּחֻרְתָּהּ
אֲשֻׁרְיִי. יָנֵק מִיָּין עִיף שָׁם וְלֹא אִסָּת,
שִׁירֵי-הָעֵשׂ שֶׁל הַיְּהוּדִים צִיִּירָה
וְהַתְּהַר וְגִלְבּוֹלֵת-הַקּוֹל, יָעַם שָׁמָּה שֶׁל
אֶל אֲחֻרָתָה אֲבִיבֵית לֵדָה בֶּן 11, נִשְׁקָה
לְהַגִּים. וּמִיָּין נִשְׁקָה בְּרִמּוֹתָה, אֲשֶׁר
זֶה מִיָּין יִלְדָה, אֲחֻרָתָה אֲמָת, שְׁשֻׁרָה
וְהָיָה בְּרִיָּת, אֲבֵל בְּרִיָּת, מִן אֲבִיבֵית.
וְהָיָה יָעַם אֲחֵרִים שֶׁל הָרִיבִים עֲבֹרָה
עַל אֶת הַשְׁוֹאֵת, אֲבֵל מִיָּין נִשְׁוֹאֵת אֶת
לִי אוֹשֵׁרִי. צֹרֶבֶת בְּכֻשְׁתָּהּ. בְּדֹאמָה מִן
שִׁשְׁבֵּן. עֲמִירָה לִי, רִדְתִּי. חֵיא אוֹמֵרָה,
לִי בְּנִימֵת. בְּשִׁשְׁבֵּתָהּ אֶל הַחֲשֵׁם מִגֵּאֵר,
עַד שִׁרָאָה אֶת "בְּרִמּוֹתִים" שֶׁל שְׁלֹמֹה
בֶּן סִפְרָה לִי-מִצְרָאֲתִי. לִי בִּיָּקֵר בְּרִי
וְהָיָה, בְּכֻשְׁתָּהּ מִרְבֵּית, יָחִידִי
בֶּן הַסִּפְּרָה. כִּלְכֹּל לִרְמֵת, אֲנִשְׁיָם
לְבֻרְשֵׁי-הָעֵשׂ, עֲדִיר עֲדִיר. מִרְבֵּיתִים
לִי תִשְׁרָא לִי מִהַשְׁמֵאֵת וְלִי הַיְּהוּבֹת.
מִלֵּא מִלֵּאִים מִלֵּאִים. שֹׁמֵר אֲלֵי-אֲנִשְׁיָם.
וְהָיָה חֲשֵׁימִי אֶל הַסִּפְּרָה, וְהָיָה שֹׁמֵר
אֶת הַחֲשֵׁימִי שֶׁל אֲמָת, שְׁשֻׁרָה לִי
אֲשֻׁרָה, שֶׁל אֲחֻרָתָה אֲבִיבֵית, שֶׁל שֹׁלֵשׁ
שָׁנִים 1942 וְ1945.

בְּבֹרֶךְ, בְּרִיָּת יִשְׁרָאֵל-הַיְּהוּדִים, הַלְכִי
לִי צִיִּירָה. לִי שְׁשֻׁרָה אֲבֵל לִשְׁמֵ.
שִׁשְׁבֵּת, שֶׁ בְּצֻרֵת לִי אֲבִיבֵית, לִשְׁמֵ.
לִי צִיִּירָה לִי הַקִּדְוָה. קִשָּׁה. עֲוֹנָתָה.
אֶת שְׁעֵת הַיָּמִיד לִי הַיָּדִיר. שְׁלֹחָה
לִי שֶׁל יָעַם וְהַחֲשֵׁם הַגָּדוֹל.

עֲדָרָה וְהָיָה שֶׁל לִרְאֵת בְּכִימֵת אֶת
הַחֲשֵׁמִים שֶׁל נְעִירֵיהָ. חֲשֵׁימִי יָעַם כְּמוֹ
שִׁשְׁבֵּת מִרְבֵּית, וְהָיָה שְׁשֻׁרָה אֶת לִבִּי שֶׁל
לִי אֲמָתָה, אֲחֻרָתָה לִי הֵיחָל וְהָיָה חֵיא
וְהָיָה חֲשֵׁימִי שֶׁל וְהָיָה לִי מִלֵּאִים

שְׁשֻׁרָה יָעַם חֲשֵׁימִי יָעַם מִרְבֵּית, שֶׁל
לִי אֲחֻרָתָה אֲבִיבֵית, שֶׁל שֹׁלֵשׁ

(ב), מהיווררים נלקחו והעסקים,
 שיתים, חרובים, חסל ושיעור צעד לילה,
 יעלים להתגורר בדידות, שחלונותיהן
 של תרומה, יודעים ותהווה להקלם.
 אז ותחלו והארגונים שראויות
 יורו, כולם נלקחו, שיצורה נלקחה
 בעלי, לא ידעו לאי ידעו רק נעלם.
 יסלבה, החתירות נשירות ארים,
 נקלבות, זה היה שמי, בנשיות הינו
 נראים כמו ערים, אם כי המשכנו
 אז אביהם בדידות.
 אז רצחה את העלב בעל המשה.
 ידיו, אז שחכמם, אסרת, כסלל, אסרת,
 אכילם קלחת, אכנו מארץ ישראל
 חים נקלחת, נרשלים, עד כדי
 כבנסתי לורו, בסוף 1944, עמדות
 לבית, לבית אכילם בעלי לא תסכן
 לבית, בית הדין, לא תאסר, את
 תסכנו לבקש אתם, אז אביהם, מרד,
 תצטרע על שחם, יודי אלא מה,
 קודם כי תחלז את עצמם,
 בעלי חרז האמר, לו לשהל את
 תסכנסו כנגד הדידות.
 אסרת, אסרת לזרמים, שום
 תחלזם לבקש את אבם, שום
 תחלז, אם כי, אסרת הערבים,
 כל את חרזת.
 קודם אשר האסאם, היש אל משה.
 יקח אותם, אכילם בעלי,
 תחלזם כי, מום, כעלזת.
 ידעו לאי לוקחים אותם, רבבת
 ישים, בתנאים מוזיקים, בלי
 אורי, בלי לפתוח לרל, עשית
 תרבים הערבים אשר לרל, שאכנו
 תכרעה, אכנו, נלחמים, ואתם
 קומרם.
 תחלזם במקום, שלא ידעו מה
 י. אסאם, אז כלבים שיעור שורים
 לביתם ביניהם, כבר ממור קשורות
 תנבים, תושבים, את אסרת, לרל
 אסרת, תחלז את, תסכנסו
 שום מורים, אכילם אביהם, את
 חלזת, את אסרת, חלזת אביהם.

לא תיארנו, כי כעבור רקות ספורות
א יחזו ילדי בין הוויים.

1942.

הורה השנה היא 1942. ביום שישי
א. ע. על כל תבנות והחירות בגיל
15, לגשת לבחינת העייתית להיבדק
שירות של תבנות הנצור מאות תבנות.
שום בדיקות אחרות, רק רשמו
שימה שמתי, האמר לנו, אין זכאות
ע. עשימי. מכאן, אין זמן אפילו ללכת
להודיע.

היה מול. אחד מאנשי המשמר
י. לקח אותי הינית על אחיותי,
ע. כל רות. חזרתי. מתעוררת
ע. והבנות חזרי אל תחנת היבנות.
ע. שלוקות אותנו הגיעו למשפחות
ע. תחנות אל תחנת הדרכה, להגיד
ע. לנעמה נאדור כל ברו.

ע. אותנו לרכבת. רכבת נוסעים
ע. עיני. מגיעים לעיר בשם שפארד.
ע. תבנות תיאורית-אנטישית, לישות קש
ע. תל בלי אכיל, בלי אשפוזית להותב.
ע. תבנות אחר, שבו, אנוני כלכל
ע. משות, ומתחנה הדרכה
ע. מאלל על הוצות.

ע. זמן. לא יורדת כמה, מגיעים.
ע. תכונות מוסקרת ARBEIT
ע. MACHT. אנשי א.א.א.א.א. כלבים.
ע. אסיריה רבגיות, ונונת
ע. אל מקבלות את פנינו, במבמות.

ע. קאפא.

ע. תבנות את אשוחי. מאוס 1942.

ע. תחיות ראשונות. תולעים בקבוצות
ע. מורחץ. עור תחנות תרכבת,
ע. מעלינו את אשוחי. דברי הערץ
ע. ש. ע. הברנים אנוני מוסחשת
ע. גברים מוליגים מוליגים אנוני
ע. ומכניסים אותנו לאמבניות של
ע. במקום בגיני, ע. מן מקבליים הוצים
ע. מוליגים מוליגים מוליגים הוצים
ע. מוליגים.

ע. מורחמתי אנוני תכונותנו למס

סתם אני מאבדת כל אהלים
 שזהו מחנה מות צדק וקדושה
 שחיוני במהמלת כל יום ויום
 בחורות ליום אני מקים את
 יום מעבירים אותו לביקוש
 תהלה של מניחות. מיטת נדן
 יום יותר על יקוהו על הילת
 נדן גריקים. מהו כיום. לא
 יום חיוני. אנוני עומד וקדושה
 יום אנוני. האסמא. מניח את
 אונות בשמיכות. לא נדן וקדו
 מניח מניחות. לרגעם את דודו
 דודו ולא נגלגל וקדו וקדו
 ביום בחורות המחיה-אחרת
 אבל משתלשלת. לא אנוני
 המחיה אחרת ולמחיה את
 תולדות חולים בחורות שפארת
 אנוני אנוני אנוני
 מחנה שוקע שפארת כל חורות
 נגלה ביום אנוני ביום
 יום. עברות אנוני ביום
 לפעמים בקדוה ולפעמים
 קדוה. בלגים בקדוה ולפעמים
 בנגלה יענה ולפארת. לא יום

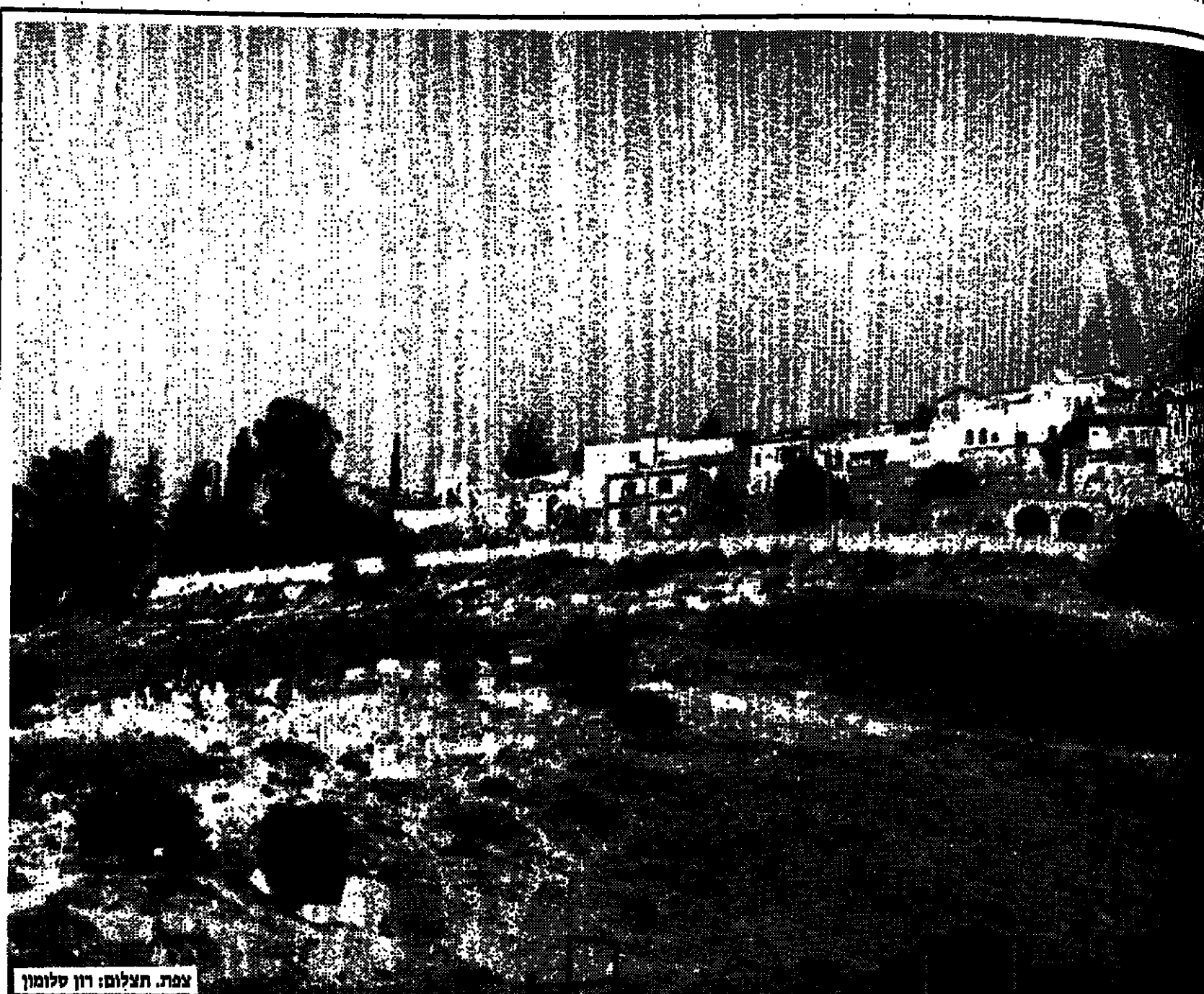
רבה אחרים.
מגיעה לקרמל
כדרכו, במישור
אני עומת בן
כשי שאוחרות
המקור, אני ש
כל המסמכות
אחרות ואחרות
זו לי למת א
ובינתי, ו
אחרי תולדות
ומשל אותו א
שני בשקט מ
במחנה, וזה
עבר גת
עם שושלת ל

מספרת, קצין האסאס.
הרי ערימת בננים עד
האסאסן פראץ והנמש.
יחוסו בעת לכל בקשה.
יש יותר אוכל אפשר
התחלה להביל או לעזור
מנה המלכות, זה חכינה
מה קורה כלום קצין
הורה והתחיל מרחוק יש
באת יש גם ועם של מי
אני אפשר לעזור לכולם.
והשושלת, אוכלת אצרים
גנת מין לזרוע בואת, אני

וראתה את המצות
 והכלה כל המצות
 חתומים גם אנחנו
 מאשימים את המצות
 וילולים מבימים
 אחרים רצית את
 נכבתי לאפאטי
 יותר חקוק

ששנה ניש
למיסרי יסור
ממיסרי נתני
שיוק במקום
אדנישטין וחי
לי למרות ש
לרין משלי
ציונה ביר
בארן כמעט א'
כשרונותיו הפ
הכל מצד הא
מלין מדי
כמשותף את
כולם ודי שם
בעיני את ש
הכשרות ש
כל זה יצא

יבני ארנשטיין, בן ונכד
עלת, צבר רוב שיש,
וישפתי אלמן עם ילדים,
ו שמואל, היא אומרת,
תן כן נולדו
האבותי שזה יסוד, שני
לרוד טעור, איש אצל
סוד ולא שיקח, למרות
המעמד המתורתי של
שאת בחוכה, אומרים
ים של משפחה ציטור
האבות אבותיים, אבל
פחות חירות של אביב
חלה.
■ ב.

צפת. תצלום: רון סלומון

מאז הרעש הגדול

ביום שישי יש פה משהו באוויר שמסוגע, הישראלים בכלל לא מבינים. אולי רק סופרים ומשוררים, שבאים אלי לשבת ולכתוב. פה הם נפתחים"

הגם שטרן אוהב אבני חן, והן מחזירות לו אהבה. לשני הצדדים יש הרבה סיבות טובות. אבני חן עשו את שטרן תכשיטן של העולם, בעל תכשיטים תכשיטים, אחד מארבע הגדולות בתבל. הוא מצויד באלף את המספרים וההכשרות האקדמיות (תרישי) והכוללים ידועים, את האמנותיים (אחלה) והסורמליים (הקריקט), שנחשבו לאבני חן יקרות, ושם אותו על המפה האמנותית והידיקטורית בשכונת ליהלומים, לאימפרגרים, לספרים ולרבינים.

היום, נחשב שטרן לסוחר הגדול ביותר בעולם אבני חן. ברזיל מספק כ-90 אחוז מן התפוקה העולמית של אבנים שטרן מספק ב-70 אחוז מכלל התפוקה הברזילאית. ברביעית הליגה הראשונה של התכשיטנים, יחד עם טיפני והארי וינסטון האמריקאים ובושרד השווייצרי. הקונצן שלו הוא היחיד השולט את ידו בכל: ממכרות, דרך ליטוש, עיצוב ושיבוץ תכשיטים, מכירה קמעונאית וסיטונאית ואפילו מפעלים לאריות.

בחנות שלו במלון הילטון התל אביבי, מערים הגם שטרן תכשיטים יקרים ומרגים את התפתחות ליטוש אבני חן. איך פעם ליטשו אותן בצורה פרימיטיבית, עגלו קצוות, עיצבו מבחור וקבלו משהו שנראה כמו חלק עם משיית. לא פעם היית צריך להאמין למומחה שמדובר באבן יקרה ולא בזכוכית צבעונית.

אחר כך התחילו לתת לאבני חן כבוד של יהלומים: ללש פניגות כדי להגדיל את אפקט הוורוד, היום, מגייסים את הלייזר לנקות אבן גירולה ומלשטים אותה במכשירים המוצאים מהממת, האבן נראית שוברה לצלעות, למשולשים, לקוביות, לתיבות. תוצר זה, והיא חלקה, המוכרים אהבים למכור את האבנים האלה. יש בן אהגרי, צוחק שטרן.

אחר כך יודע, 160 חנויות יש לו ב-14 מדינות. כתובות טובות: השרה החמישית, וולדורף אסטוריה, רשת הילטון. שדות תעופה. 21 מתן בישראל. כ-100 בברזיל. פעם בשנה, לפחות, יפגש כל זנות וחנות. ישוחח עם מכרים. די על הרופק. כדי שלא יושבו ש.ו. שטרן, כפי שהם מכנים את חובס, הוא רק אותיות בכתיב גותי על החנות בה הם עובדים.

■ ■ ■
בגיחה השנתית המסורתית שלו לישראל, במצאי ראש השנה, פגשנו בהגם שטרן בשיחה על הדרך שלו לצמרת, על חיי של התכשיטן של העולם ועל עסקיו בישראל. הגם שטרן נראה בדיוק כמו התגשמות כל מה של חשבת על היצגיותו של תכשיטן מן חליגה שלו. ממוצע קומה, רוח, מתקשר עם שיער בצבע החל. מצח גבוה ועיניים כחולות, שמשקפיו מגדילים אותו לממיר ענק. לבוש כפשוטו. בלי סימן של יהלום, זה לא תכשיט כלשהו. אפילו לא זכר לאחר 150 אלף הפרטים שמוכרות חנויות התכשיטים שלו בברזיל, או למשוח 200 אלף התכשיטים שבכלא סניפים בעולם.

אפשר להשתרע בנוזח על שלושה מושבים ולישון. מטוס פרטי שטרן צווח צוחק גדול ומסתכל כי כאלו נפלות מהדור. אני לא כל כך עשיר, ואין לי צורך להרשים אף אחד.

■ ■ ■
כמה הוא עשיר? חזיר אריי. סירוב מנומס. את לא הראשונה שנשאלת בלי תשובה לשאלה זו. לפני 15 שנים, אמר הג'ו יריק טיימס את היקף האימפריה של שטרן ב-100 מיליון דולר. פסיכיסטים אמרו, שמדובר בתכשיטנים, מוכנים להמר על מאות מיליונים. מסייגים, שאי אפשר לאמור את שווי היקף עסקיו, כי מדובר באבנים יקרות, ביהלומים, בזהב - ולא בנכסי דלא נדיר.

אם יציע לך את האימפריה שלו ב-150 מיליון דולר, אמר לי יהלומן, תחפשי ותרעי שקנית לך מציאה. רק תשלי אותו על האוסף הפרטי שלו.

שאלתי. לשטרן יש אוסף פרטי של אבנים טובות. משוט אוהב אותן. להתכונן, ללסן בדיים. העובדים שלו יודעים זאת. כשמוצאים משהו נדיר, מראים לי. אני אוסף אבנים לא רווחא לפי ערכן, אלא לפי נדירותן, יחידות.

יש לו באוסף אבנים שלא שמעת עליהם בחיים. כמו אחת בשם "פנקייט". המוכרת בחנות מוזרות לשלף מילון לאבני חן ולהראות לי שמדובר באבן צהבהבה שקופה, לא יקרה במיוחד, שיגעון של אספנים. קניין שלו מצא במכרו ברזיל והביא לי. עוד באוסף - "קיאניט", אבן בצבע ירוק, חום או כחל, שמלשטים עבור אספנים בלבד.

150 אבנים מסוגים שונים יש לו באוסף. עיסוק נדיר, יודע, יש מעט מאוד אספנים משוגעים לדרבן למעשה, זה האוסף השני שלו. היתה לו כבר קולקציה בגודל רומה, אבל מוזיאון בקלגר, קרה, חשק בה. הציעו לי הצעה שלא יכולתי לסרב לה ומכרתי לו את האוסף. בכמה לא מגלה, כמובן, אם יציעו לו עוד הצעות מפתות, יילך, כנראה גם האוסף השני באותה דרך. שטרן ריאליסט.

הפרים היקר ביותר אצלו ערכה של שרשרת, טבעת ועגילים משוככים אימפרגרים נדירים כיופיים ובאיכותם. ערך המערכת כולה נאמר בלמעלה ממיליון דולר. שטרן מוכה לנסיד ערבי שיכרים לקנותם. היום יש מעט מאוד קליינטים בעולם לתכשיטים במיליוני דולרים. פארה ריווח, אשת השאח האירני, שהיתה פעם לקוחה טובה, לא מגיעה יותר. גם נסיכי גפס ערבים, קונים מוחות. ערבים קנו אצלו תמיד הבקלות היחידות מעולם לא היוותה בעיה. אפילו הציעו לו לפתוח סניפים במדינות ערב, וסירב. אי אפשר לפתוח בכל מקום.

■ ■ ■
שטרן משרד יוקרה למעמד הבינוני פלוס, ואחוז להתחבר ברשת של חמי ומי מוקרים אותה. המוכרת בהילטון תל אביב שולפת את ספר האורחים של החנות, מרפרפת בין דפים הנראים כמו מסדר חתימות אחמים. וורקים שמות: אדוארד ג'. רובינסון, אסטוריאוס, פאנוב, וינסטון צ'רצ'יל הבן, שטרן לא מנדר עפעף. אחד כך יעז, שאסתר ויהי להציע את ספר החתימות למכירה.

המוכרות מתורככות להעניק יחס אריי לכל מי שעובר את הסף. התכשיטים היקרים, בודדים, שמורים להזמנות מיוחדות.

■ ■ ■
15 אחוזים ממכירות התכשיטים העולמיות של האימפריה שלו מיוצרות למקשות יוצאות דופן. בישראל מכירים כמה נסיכות ממדינות אפריקניות, השולחות באמצעות נציגותיהן כאן הזמנות לשילובי תכשיטים מיוחדים. לא יגלו את שם הלקוחות. הדיסקרטיות, כבר אמרתי. רק את מחירי התכשיטים: 20 אלף עד 35 אלף דולר. בחזל המדינה כבדו את האמנות, טורמלין ענקית בצבע ורוד, שתאם למכונת הקירקל שלה. כבר הכינו ללקוחה מקסיקנית קולר משובץ יהלומים ואבני

הבקרובים העשירים של היהלומים

תור שלוש שנים הפך החוגג הנצחי למנהל החברה. למד: הכל על אבנים יקרות. עבר קורס לגמולוגיה. עבר לחברות אהוד ב-1946, התחיל לעבוד במחוז. צעמו כי לממן את מיתות העסק מבר אל האחרון הפרטי שחבריו עוד מגרמניה. את התקופה בביוגרפיה היה יכול להוסיף כסיפור חזרה אישי. אבל שטרן ריאליסטי. זה היה חובב בעל ערך והאמת מרואית. זה היה חובב כמו כל יתר היחיד שהיה לו. אי נגינתו כמו כל יתר היחיד שהיה לו.

לפני כשלושה שבועות, ביקר במרכזו של ברזיל שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ. שטרן יצא ממשרדו, לחץ את ידו הלבנה ומכר והעביר את הכדור למוכרים. הכדור מוכן לא מבר ללקוחות פרטיים. אפילו לא בליגה של שר החוץ של ארצות הברית. מה קנה שולץ שוב חזיר מסתורי. הדיסקרטיות. זהו סוד. מספיק לגלות ששולץ היה עם אשתו.

עוד לקוח טוב - הג'ו קייסינגר, שקנה בסניפים שלם בברזיל, ציליה ניו יורק, מקסיקו. יוהרד וקסלר, נשיא ג'יין מנסון, קנה אצלו מתנת לביתו. לפני ששילם שאל את שטרן אם יכבד צ'ק אישי שלו. שטרן צחק. רק בתנאי שמנהל הבנק של אישיו.

למה ברזיל? היה לנו שם דוד שטרן בן ה-16. הוא הלך בעקבות היותו יחיד יחיד, יאמר היום. האב קיבל עסק במתגורר חשמל בפייאן, פרובינציה נרחבת ברזיל. הגם ואמו נותרה ברי. הגייסות הרוסיות של טיטו ור מספרות, איך התוודע חגס הנער מסיק התכשיטים הגדולה בעולם. אני חן, זה החששות של דודם אמריקה. איך בילה לילה אחד של מלחמתו של גמר משחר לציד, חזל גס מנגינים בעת שיטפון.

■ ■ ■
שטרן שילב על הקסע ההירואי. מספר נוסחה שהלכט והפתח. מתתוך לסוחר קטן וחוויל למכור. בעצמו ישירות ללקוחות. נחמלה חברים, ואחר כך חברים ששלחו חזר את המכירה הראשונה שלו

שטרן ריסק לרסיסים מערכות סאבו העולם הייחודי של שטר תכשיטים, באמצעות נסע יחסי ציבור מתחכב ושורה של גימיקים. הגרעין היתה ברזיל, וזיו דה ליזיו, ממנה התרבו והמעגל לדרום אמריקה ומשם לעולם. ארצות הברית, אירופה, ישראל. הנקודה היהודית בשילוב עסקים.

כיסא את המקומות האהובים על חברים בתצוגות של תכשיטים. בשני שדות תעופה של ריו, ב-22 בתי המלון שפעלו אז בעיר, במעגן יכסות, בארבע ספינות הפוקרות את נמלי ברזיל. היום יש חנויות ה. שטרן על למעלה מ-30 ספינות הפוקרות את נמלי ברזיל, תחת ששה רגלים שונים.

אחר כך החליט לתפוס את התייר בדרך ברזיל. כבר במשום, באוניה, מקבל הנסע

אבני חן פוזרים במרחבים הגדולים של ברזיל, והגיימפרסו (ציירי אבני חן) הקשורים משוטטים נאלצים, מושטים על הספקים על האבנים בערכות הגדולות, למרגלות הרים בארץ הענקיות, וחופרים אותן. ששה מכרות יש לשטרן בברזיל. "מדובר במכרות קטנים, 30-20 עובדים כל אחד. עסק מפסיד, מכרות. אי אפשר להשתלט על הנכרות. אבנים טובות גונבים כל הזמן. אם רק היינו יכולים להיפטר מהמכרות, היינו עושים זאת כשמוח."

אבל עסקי, מפעלים בסאן פאולו, ברזיל, דה ליזיו, תובעים את חומר הגלם. קונצרו שטרן בחבי תבל מעסיק כ-3,000 עובדים. 130 מהם בישראל. "נחמד לעבוד עם ישראל", יקבע, "טוב ללב, טוב לגאווה

בנו השלישי, ריקרדו (23), שכבר שהה שנה בישראל, בקיבוץ. מבין ארבעת בניו רק הבכור, רוברטו (30), גמולר במקצועו, בעסקים המשפחתיים. הקטן, רפאל (15), עדיין תלמיד תיכון. שלחו אותו שנתיים לבית ספר יהודי. והוא אפילו מקשקש בעברית.

האשה רות, שנמלטה עם חזיה מגרמניה בגיל שנתיים, מנהלת עסק עצמאי. "שירות חנויות" בתרגום חופשי. הרעיון נלקח ממערכת המיון הקספדית לגיוס כוח אדם בעסקי הבעל. לפי המנהל בעלי חנויות, שולח שטרן עובדים לביקורים בחנויות, שעל הכוונה. העובד המתחזה ללקוח מן השרה, קונה משהו ודרך אגב בודק את יעילות המוכרות, אריכותן, נסיות למעול

הגם שטרן, הצלומים: עדנה ברידמן. למה ברזיל? "סיפור יחיד רגיל, היה לנו שם דוד שהצליח לסדר ויוות"

זהו סיפורו של הגם שטרן, הסוחר הגדול ביותר בעולם באבני חן: 200 אלף תכשיטים ב-160 חנויות ב-14 מדינות, 21 בישראל. אומדן רכוש: מאות מיליוני דולרים

באמן. ד"ר מוריס מעבירים לבעלים גם שטרן מוזין לא פעם את שירותי העסק של אשתו לבריכת עבריו שלו. רק מישור מבחור יכול לעמוד על נקודות התורפה של עסק.

מה היה מייצע למי שרצה היום להיכנס לעסקי תכשיטים ולחזור על סיפור הצלחתו של - לא להיכנס. "זהו עסק קשה עתיר קשיים, נסילות, צריך לעבוד קשה כדי לעשות רווח. העסק היום הרבה יותר מרווחי. האנשים מתחבמים יותר, נוסעים בעולם, צריך לעבוד קשה יותר להרכיב אוסף מרשים יותר כדי לשכנע אותם לקנות. וחשוב מכל, צריך לזכור שתכשיטן הוא כמו רומא, חייב לעבוד על השם שלך. לתת ללקוח ערך טוב ושירות טוב."

ומי שמתקש בכל אומן להיכנס לתכשיטן שטרן נותן טיפ לדרך. "העבוד קשה ותהיה בר מזל", אצלו זה עבר. ■

היהודית, אבל רע לכיס! הפרק הישראלי שלו מסתיים השנה בסף. החיזים לא באים. החיזים האמריקאים, הלקוחות המוכרים של הרשת, נשארו בבית. סגרו כבר שתי חנויות מתנות, אבל מתוך השנה, למרות המצב, שתי חנויות תכשיטים ב"המלך שלמה" באילת וב"התיאטר" בירושלים. תכשיטים לא יציע, אומר. שטרן.

אם אפשר לנהל עסק על סמך מאון מפסיד, שנה אחת. צריך להסתכל קדימה. בינתיים הוא מגביר את היצוא מישראל לנסיגים שלו בעולם. מייצא יהלומים, אימפרגרים. יש לכם כאן תעשיית אימפרגרים מציאות.

לפני ראש השנה לבוא לארץ, לפני יום ליפור יצא - כך כבר 25 שנה כמו שטרן. אני לא רות. יודע, אבל אני אוהב את ישראל. כנה. זה עשה לי משהו כמו שצריך לעשות לכל יהודי גרמאלי. העסק תגיע עם שאת מחירי תשלם בנסך מלא.

עלולים צבעוניים תורשים לפני את הצעיר לה תצוגה יפה במלון, איש של שטרן יעמוד בסמור וליעץ באינטימיות עד כמה כדאי לבקר במרכז תכשיטים של החברה. ויש גם שירות מניח הלך וחזר, חגס אין כסף.

■ ■ ■
שטרן גילתה שתיירים רבים מגיעים לברזיל אחרי שביקרו בשדות מרינות רוח אמריקאיות. לאורד האוקיאנוס השקט, לגשים תעבורת את המסלול הזה בישראל. שית אצמיר. ברייטסלס סהים (טיול צמיר התלוינים). בפרו יקבלו תליון כסף קטן בארגונינה לאסר של המאצור, באורוגו גאר. לשתיית המאטה, המשקת האלומי, כשתגיר. התיירות בסאן פאולו או ליזיו לחנות שטרן המילומית. כך, לקבל את הצמיר עצמו. תיאבונה כבר תעשה. הוא תא עם תכשיטים שאת מחירי תשלם בנסך מלא.

ללכת פרטי טבעת, משוככת אבן צהובה בשם "מיל", שמבר לחבר. עבר קורס לגמולוגיה. עבר לחברות אהוד ב-1946, התחיל לעבוד במחוז. צעמו כי לממן את מיתות העסק מבר אל האחרון הפרטי שחבריו עוד מגרמניה. את התקופה בביוגרפיה היה יכול להוסיף כסיפור חזרה אישי. אבל שטרן ריאליסטי. זה היה חובב בעל ערך והאמת מרואית. זה היה חובב כמו כל יתר היחיד שהיה לו. אי נגינתו כמו כל יתר היחיד שהיה לו.

היהודית, אבל רע לכיס! הפרק הישראלי שלו מסתיים השנה בסף. החיזים לא באים. החיזים האמריקאים, הלקוחות המוכרים של הרשת, נשארו בבית. סגרו כבר שתי חנויות מתנות, אבל מתוך השנה, למרות המצב, שתי חנויות תכשיטים ב"המלך שלמה" באילת וב"התיאטר" בירושלים. תכשיטים לא יציע, אומר. שטרן.

יואב קוטנר

חידושים
לקשקוש
אלהמהום

אז אינך לוקחת מיטן פוס.
אז יכילה לערוך אז היטויס
אז מלך קטרוט מלך, מיט אים
אך אל אנדז חותם.

ומדוע **הצנע** **מעשים**
להצנע **הצנע** **הצנע**
שבתות

מפני שזאן סמוריס וסמוריס
סמוריס חורדי אן העלעסניס
המיתוריס העכדיניס יעד, ודע
שודדי ישיאן ברויטן.

מפני שיקול קארטאניס מייס
מבדוהיז אל ויגאלע חסילי;
רזחא חלעסניס יעד ודע
למי יתכח תלמי יד חסניס
מפני שיקול קארטאניס ברה
אל חסילי יעד שוי ידוה אל
שחילי ודודי יעד קיג מלכ
הרשון.

מפני שזאן מיט ביכרס חסניס
אל אדור, אל שיעל אל שיעל

[illegible]

ניאלה שוואליה, עקרת בית מגיבה - "הפוטנטי שלי לרבות
לא משטר של דיאטה" למעלה מ-18,550 ישראלים,
בדיים וגשים ניסו את שיטת ההרזיה הזאת, מהם קיבלנו
גורבות רבות המעידות על התוצאות שהושגו בישראל.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

SIMPLE PLEASURES

[illegible]

בני זאת ויינווד

המאסרת לרווח חור שמשמשים
לאכול ולשתות כריולי. ואי בארן
איש איהו ברצון. יכלונו 500
שקלים איהוילי וחדר, אילו יכלונו
לכלל ששה שבועא... חדאי קר היה
נרגל כל אחד. ואז אמרו שחשיה
איה קרית המזרחית 36 ש"ח.
כפי את הפנסט של דגמלה
שחוריה - ללא התחייבות כל
המיכונים עלינו!
הר"ק אתר-קרי תחילטי, קר אחרי
שחפחית את הקלינונים מיתחיים,
תחילטי אם את רוצה שחודר יישאר
בכוחו.
זו הצעתנו:
אם את מונית פחות 5 ק"ג
בשבוע או אתר לבלעה, החירי את
החיר של דגמלה שחוריה בתוך
60 יום. חודר קר 30 יום. כל
שקלים, 10 ימים מקבלת החודר

דודו מחדש

* * *

הצגות נפלאות

* * *

קילו 4

* * *

דודו מ"א תנך 3 חודשים

* * *

כמו שרץ

[illegible]

הַחֹתָם מְשֻׁנָּה: עוֹד אֵחָד
הַחֹתָם שְׁשֻׁנִי אֶשְׁתֵּר לֵךְ
וְיֹצֵאם מִדֶּחַ הַחֹתָם מִלֵּב
הַחֹתָם מִלֵּב אֶבֶר, לְמַעַן
תִּשְׁתַּקֵּם מִדֶּחַ מְשֻׁנָּה
מִדֶּחַ הַחֹתָם לֵב קֶסֶר וְ
לֵב דָּאֵר הֵא עֵשֶׂר שָׁנָה
בְּמַבְטָא מִשְׁקִיָּא לֵב דְּמֶס
חַיִּים, מִשְׁתַּת מְשֻׁנָּה חַיִּים
בְּמִדְּמָה.
מִקְרִי, מִשְׁקִיָּא לֵב דְּמֶס
וְיֹצֵאם מִדֶּחַ הַחֹתָם מִלֵּב
הַחֹתָם מִלֵּב אֶבֶר, לְמַעַן
תִּשְׁתַּקֵּם מִדֶּחַ מְשֻׁנָּה
מִדֶּחַ הַחֹתָם לֵב קֶסֶר וְ
לֵב דָּאֵר הֵא עֵשֶׂר שָׁנָה
בְּמַבְטָא מִשְׁקִיָּא לֵב דְּמֶס
חַיִּים, מִשְׁתַּת מְשֻׁנָּה חַיִּים
בְּמִדְּמָה.

המלך ש' ה' אלכס דרש למטיבי חייטות
והמטיב חייטות חיה אכזב. ושמע כאל
ש' שמע את הדרש הזה ואין בו חידוש. ל
לפי שהם מעלה לדי חובה וכן להתבטא
עליו
מטיב חייטות היה, מאן ומתמיד, אחד
לדבריו חייטות ואלו חייטות בלתי מביטות ואלו

ספרות

ה' רביעית • כל המחכמים

ממה לכל המשפחה נגם לזכרנו

ישראל - ביוצניו מנחם, חיים, מנחם

ישיבה, מכון מלכו-ישראל 10, ת"א.

The book is also available in English
at price of \$9.90 N.I.S including
charges and V.A.T.

סוכונים

דוד

[illegible][illegible]

5
חור
זם.
מה
קיי
שיט
אין
כתי
חיה
אפש

THE CONCERT FOR

HUMAN RIGHTS NOW!

BOBO LATER

הסניף הראשון של
הסניף

הַשִּׁבְלָה לְדַעַת, הַגִּישָׁה לְחַיִּים

[illegible][illegible][illegible]

שאל
לך
חשון
אורי
אדהב
בקרן
שאי
מטא
וכסא
וכס
טור
א
הרא
שבע
שבע

עברו 14 שנה

החתונה. כל הזמנים את הכלה לירקון, נותן לה שער כסף, לדבות החתן

החתן והכלה אינם רשאים לקום ממקומם, כל עוד לא מומנת הכלה על ידי אחד מקרובי משפחתה לירקון. היות והירקון הראשון נחשב לכבוד גדול, נהוג כי הזמין יעניק לכלה כסף תמורתו. מאותו הרגע, כל הזמין את הכלה לירקון, ימסור לה שער כסף, לרבות החתן עצמו. כך נאסף כספים כסף לא מבוסס, שהגיע בתום שני ימי החגיגה לכ-300 דולר, במזומן.

המוסיקה שהתנגנה בקרקע הזכירה ליוויה את. הגל המזרחי המסורתי באחרונה בישראל, גם יוזה וציפי תרמו לצלילים. וזו התבקשה להשמיע שיר בעברית, בליווי הגנים המסורתיים. בעיה - איזה שיר ישראלי מוכר ילגני מחציקלה ציפי שרה. "הבה נגילה".

יוזה נאלצה להשמיע שיר שרשי במקור, "חבל המספחה", בעברית כמובן. "ממילא לא התעניין הקהל במנגינה, וגם לא בקול של המבצעת. הם רצו פשוט להקשיב לצלילי שפת הקודש", מתייבית יוזה.

באחד מערכי החתונה שחתנה יוזה ארוכות עם צעיר שגילה גם הוא עניין רב בשפה - הפתיע אותה בידע שגילה בעברית. המורה לעברית במחציקלה את הדיבור עם השפה עשה בעת ביקור אצל ידיד במסעדה. הוא החל אספי ספרים: חלקם קיבל ממכרים במסעדה, חלקם במשלוחים מירשדאל. היום יש לו ארבעה תלמידים.

המורה ותלמידיו מאינים לשירורי. קול ישראלי בעברית וברוסית, וזולעים כל ידיעה וסיפור. "אנו גם מתכוננים לעלייה", גילה לה המורה כאשר נפרדו.

רק על אירוע אחד קשה ליוויה להרחיב את התיאור הפרטי מהסב, מהדורה וילרית, מהשכנים. "קשה לי לתאר את האווירה שם כשהתכוננו לעזוב", היא אומרת. כמנהג יהודי קוקו, שחטו כבש לכבוד האורחים, וערכו סדרת פרידה מיוחדת שנמשכה עד לשעת הקטנת של הלילה.

בבוקר, יצאו ארבעת הישראלים לחתונה הרכבת. עמם צעיר יותר מ-50 איש, קרובים ושכנים. אחריו יצא את הבית הסב, ששכר מים על עקבותיהם של בני המשפחה - גוגו הבא לסמל מזל, נסיעה טובה ותקווה להתראות בקרוב. ■

(המשך מעמ' 31)

יוס שלם הקישו לביקור בבית הכנסת. לא זה של מחציקלה אלא בעיר השכנה, רחוב. בית התפילה במחציקלה סגור. לשיעורים, כמי שנאמר להם. "סגור אותו לזמן ולא פתחו עור", סיפרו התושבים וזאת אמרת כי לא הוזנה בעובדים כלשהם מכאן או בתוך הכנייה.

עיר-שכנה אמרנו. מרובך במושגים של מיתוסים. רבנות נמצאת במרחק 120 ק"מ מבית, ובתנאי התחבורה הקיימים, נסיעה של שעות וחצי.

בית הכנסת בדרכנו שוכן בתוך בית פרטני שני חדרים, ברחוב צדדי לא סלול. סמוך אור, ספרי הקודש: תנ"ך, חז"ן, הגדול יתר, משמש לאולם התפילות, ובו בערכות גם התנגות למיתון. ברמפונה, הקפות של שמחתורה קודש.

כאשר הגיעו לבית הכנסת, סירבו השומרים לפתוח אותו. רק אחרי שהוכרז להם כי המבקרים הם ישראלים, שינו את דעתם. "לאורחים מאריך הקודש מותר הכל", אמר, וביקשו לברוק את הידע של האורחים נקמה העברית. יוזה וציפי קראו פסוק שחנן, ועברו את המבחן למרות המיכטא האכזרי.

זו היהודים מתגוררים בבתי פרטים, והרבים מבין רבים ומזוהים. רק כאשר אה ונס, אחת מבין כי הידיים נגמים עם השכנה הסובבת של תושבי האזור. שטיחים פסים על הרצפה הקירות, ציורים ותמונות, מים מנושט. כל אלה עוברים בירושה מהשורה.

המצב הכלכלי הקשה הורשר בבית, והאורחים המרוחקים בפרי, נעו גם ביהודים. מוצרים רבים ניתנים בעצמם. תמורת תלושים, נוסח תקופת הצע נערך, מאה, 400 גרם לחודש לנפש, סוכר, קול וחצי. בשר, סבון, אבקת כביסה, ורבים ממספיקים לעיתים רחוקות ביותר. המכר בחנויות ול ביתו, לרוב, המרשים פשוט ריקים. תורים ארוכים ליד כל משלוח של שורה שהגיעה.

חתנה הרכבת במסעדה, נוכרת יוזה, המעיד עליה עובדים ושבים שראו אותה שלוש נגנה שהביאה מישראל. "זה שנה למחיצה, וכל תועלת לא צמחה פה זה לעם" - את הטענה הזו, בניסוחים שיר שיש בה קולה ארמנית גדולה, מספרת

"מה זה אלף דולר? תידי, זה מוצא חן בעיניך."

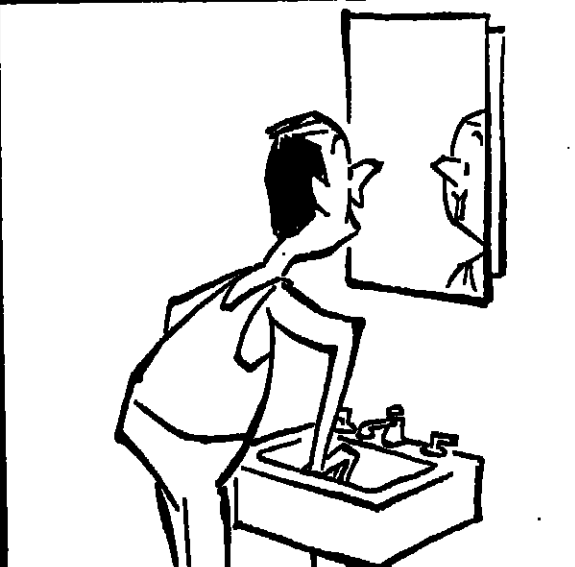
"לא, אוחזנו וישיבים בבית. משה במצב רוח של 'השמעי את ה...'"

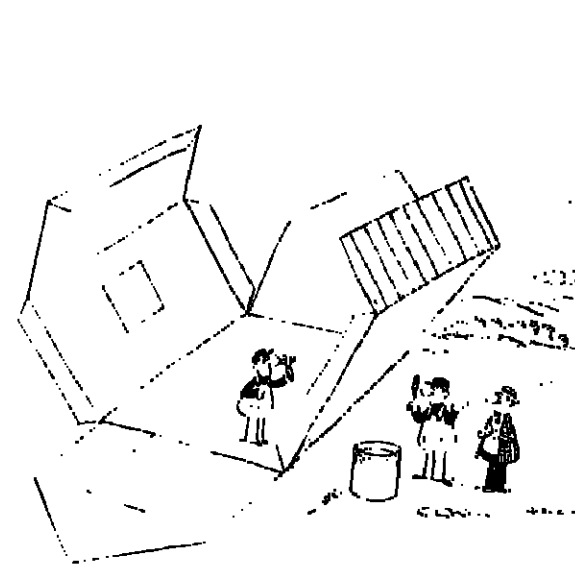
"למה אסור לי לצחצח בקרם שוקולד?"

"מרים, את שומעת... חרומא אומר שאת צריכה לחישק שבועיים במיטה... מרים..."

"אבל יש לי כראוימה..."

"אנחנו חבי מהירים בבתיים טרומיים"

הבסקת הנשירה צעד ראשון למניעת קרח

לנצור מראש את הנשירה

אפשר!

שמואל 22.13
מחיר מומלץ לצרכן
לעור שמן 31.28 ש"ח
לעור יבש 38.25 ש"ח

תכשיר טיפולי
מחיר מומלץ לצרכן
לעור שמן 25.11 ש"ח
לעור יבש 28.22 ש"ח

התכשיר מיועד לטיפול בנשירה ופגמים בעור. הוא מכיל חומרים מתקדמים המסייעים במניעת נשירה ופגמים בעור. התכשיר מתאים לכל סוגי העור.

יש בוראי כאלה שהתפתחות נשירת שיערם, אך התפתחות קרחת, אינה מדאגיה אותם כלל - ישנם כאלה, אך הם המיעוט שבינינו - אלא שגם האחרים, המדאגים מתחילי זה, סבורים כי זו גזירת-גורל שלא ניתן להלחם בה - וכאן טעותם.

תכשיר טבעי עוצר נשירה

בנו - גורמים רבים בחיינו אשר, כמעט, ולא ניתן לחשופם עליהם - כולל בחיית החוריים המתאזמים, נמצאים בסדר הוורצות קרחת - אך, זה בשורה - ניתן וצריך לנסות ולהתמודד, ומי שמעו לעשות זאת - אחוזים רבים של הצלחה ממתינים לו, מאחר ותכשירי השיער ש-ט-7 עוצרים על חלקן הגדול, של בעיות נשירת השיער, הטמול בעור הראש, עורו צמיחה וסילוק קשקשים.

שי-ט-7 תכשירים טבעיים, מופקים מצמחי מרפא בלי תוספות כימיות, לעידוד צמיחה, מניעת נשירה ולסילוק קשקשים.

שי-ט-7 תמצאתו של הנטורולוג - זאב פכטולט, מיוצר ע"י: זאב פכטולט, נטורולוג אסיה פכטולט, נטורולוגית שיווק ותפוצה: חברת "רפאה" בע"מ 03-824476-828486-814410

לחשיך בכל בתי-החורחות ובפדרומיות מובחרות עי-ט-7 תכשירים טבעיים שיער להם ד"ר

שי-ט-7 תכשירים טבעיים, מופקים מצמחי מרפא בלי תוספות כימיות, לעידוד צמיחה, מניעת נשירה ולסילוק קשקשים.

שי-ט-7 תמצאתו של הנטורולוג - זאב פכטולט, מיוצר ע"י: זאב פכטולט, נטורולוג אסיה פכטולט, נטורולוגית שיווק ותפוצה: חברת "רפאה" בע"מ 03-824476-828486-814410

לחשיך בכל בתי-החורחות ובפדרומיות מובחרות עי-ט-7 תכשירים טבעיים שיער להם ד"ר

CAMEL

קמל - רהיטים אינטרנשיונל בע"מ

קמל - יצרן הרהיטים/בעל סניפים בכל העולם, בשל עיצובם המיוחד תוכל לפרגוש אותם בסיידה "שושלת" נכשיו ניתן להשיגם גם בישראל ב"קמל" סוכניות בלבד.

כמו ב "שושלת" נכשיו בישראל וק 2500 ש"ח תוצרת חוץ מולר מפה שולחן 2 כיסאות 2 כורסאות במבחר צבעים 12 חלומים ביוה וישראלר

קמל - רהיטים איכות ללא תחרות

יבוא ושיווק - האורגים, 1 חולון אזור תעשייה. טל' 03-556655, 03-556553

שעות פתיחה: מוצאת הנפת עד 23:00 כל השבוע: מ"מ 08:00 עד 19:00 ביום ישיש: מ"מ 08:00 עד 13:00